

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Motivace ke studiu předškolní pedagogiky ve střední dospělosti

Motivation to study preschool pedagogy

at middle adulthood

Vypracoval: Hana Nekolová

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Plachá, Ph.D.

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 30. června 2023

Hana Nekolová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí práce Mgr. Veronice Plaché, Ph.D. za její trpělivost, cenné rady a spolupráci. Rovněž bych chtěla poděkovat mojí rodině a partnerovi za obrovskou podporu, také kolegyni za veškerou pomoc a usnadnění studijních let.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá tématem motivací studentů kombinované formy studia předškolní pedagogiky. Cílem bakalářské práce je zmapovat motivaci studujících ve střední dospělosti, kteří si vybrali obor Učitelství pro mateřské školy. Teoretická část se zabývá tématem vzdělávání dospělých, věnuje se motivaci, soustředí se na období střední dospělosti, její charakteristické znaky, životní úkoly a dotýká se i krize středního věku. V poslední kapitole je nastíněna profese předškolního pedagoga. Praktická část prezentuje analýzu a výsledky dat získané prostřednictvím smíšeného výzkumu. V kvantitativní části výzkumu byla použita metoda dotazníku, získala informace od 147 respondentů. Kvalitativní část mapovala pomocí hloubkového rozhovoru postoje a zkušenosti dvou osob, konkrétně jedné studující ženy a jedné absolventky magisterského studia zaměřeného na preprimární pedagogiku. Ze získaných dat vyplývá, že největší motivace vedoucí k zahájení studia předškolní pedagogiky vychází z kvalifikačních požadavků vztahujících se k vykonávání profese učitele v mateřské škole. Jedním z dalších faktorů, který měl vliv na rozhodnutí vzdělávat se v tomto oboru, byla touha o naplnění osobní vize – stát se učitelem/učitelkou v MŠ. Bylo zjištěno, že velkou překážkou při studiu ve střední dospělosti je nedostatek času a energie na učení, vzhledem k rodinnému a pracovnímu vytížení. Podpora rodiny sehrává významnou roli při vzdělávání a zvládání studijních povinností.

Klíčová slova: motivace, studium, předškolní pedagogika, střední dospělost, vzdělávání

Abstract

This bachelor thesis deals with the topic of motivation of students of a combined form study of preschool pedagogy. The aim of this paper is to map the motivation of students in their middle age who have chosen preschool education as their education subject. The theory part deals with education of adults and their motivation to study, further focuses on middle age adulthood, its typical signs, life tasks and middle age crisis. The last chapter outlines the profession of a preschool teacher. The practical part presents the analysis and data results from a mixed research. A method of questionnaires used for the quantitative part gained information of 147 respondents. The quantitative part with the use of profound interviews maps attitudes and experience of two respondents, a student and a graduate of masters in pre-primary pedagogy. The outcome of the gained data shows that the main motivation to study preschool pedagogy comes from qualification requests in order to work at preschool education. The desire to fulfil a personal vision to become a preschool teacher plays a great part. The survey shows that the lack of time and energy to study due to family and job requirements creates a significant obstacle to study. Family support plays an essential role in education and managing studying tasks.

Key words: motivation, study, preschool pedagogy, middle adulthood, education

Obsah

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Vzdělávání dospělých.....	10
1.1 Vymezení pojmu andragogika.....	10
1.2 Základní andragogické pojmy.....	10
1.3 Typy učení a vzdělávání dospělých	11
Motivace dospělých ke vzdělávání.....	13
2. MOTIVACE	13
3. STŘEDNÍ DOSPĚLOST JAKO TÉMA VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE	16
3.1 Dospělost.....	16
3.2 Období střední dospělosti	17
3.2.1 Vymezení hranice střední dospělosti	17
3.2.3 Vývojové změny ve střední dospělosti.....	19
4. STUDIUM PŘEDŠKOLNÍ PEDAGOGIKY	22
4.1 Kvalifikace pedagoga v mateřské škole.....	22
4.2 Pedagog v mateřské škole.....	23
4.3 Kompetence učitelky mateřské školy.....	23
4.4 Osobnost předškolního pedagoga	25
PRAKTICKÁ ČÁST	26
5. Uvedení do metodologie.....	26
5.1 Výzkumné cíle	26
5.2 Dílčí výzkumné otázky:	26
5.3 Výzkumný přístup a metody sběru dat	27
6. Představení výzkumného souboru.....	28

6.1.1	Etické otázky výzkumu	29
6.1.2	Seznámení s účelem dat a zajištění anonymity.....	29
7.	Výsledky kvantitativní části výzkumného šetření a jejich analýza	29
7.1	Shrnutí výsledků z kvantitativní části výzkumu.....	43
7.1.1	Zodpovězení výzkumných otázek.....	43
8.	Zpracování kvantitativní části výzkumu a její analýza dat	45
8.1	Představení participantek:	45
8.2	Jednotlivé kazuistiky.....	46
9.	Shrnutí výsledků kvalitativní části výzkumu.....	52
9.1.1	Zodpovězení výzkumných otázek.....	53
10.	Diskuze	55
	Závěr.....	57
	Seznam použité literatury	59
	Elektronické zdroje:.....	61
	Seznam použitých symbolů a zkratk	62

ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma motivace ke studiu předškolní pedagogiky ve střední dospělosti. K tématu mě dovedli moji spolužáci, kteří se mnou studovali dálkově obor Učitelství pro mateřské školy. Zajímalo mě, co je přivedlo k rozhodnutí studovat ve střední dospělosti oblast pedagogiky zacílenou na předškolní věk. Bádala jsem nad tím, co je motivuje ke vzdělávání se i v tomto pokročilém věku, kde čerpají sílu a energii pro studium. Bylo pro mě nepochopitelné, jak si většina z nich dokázala zorganizovat čas, protože povinnosti spojené se školou nebyly jedinou starostí v jejich životě. Museli zvládat péči o svou rodinu, zodpovědně plnit pracovní povinnosti a věnovat se dalším úkolům. Obdivovala jsem jejich zaujetí do učení, zájem při nasycování novými informacemi, odhodlanost zdolat každou zkoušku a pokořit všechny výzvy, které jim vstoupily do cesty. Hlavou mi běhaly myšlenky, které mě přivedly na několik otázek, jež vzbudily můj zájem najít na ně odpověď.

Motivace bývá v současnosti častým tématem k diskusi. Zmiňují se o ní například různí mentoři, koučové osobního rozvoje, ale i třeba fitness trenéři. Ve vzdělávání hraje důležitou roli a je klíčem k odemknutí nových cest a směrů. Podle Nolena-Hoeksemy (2012) je motivace východiskem pro záměrné vykonání činnosti, jedná se o stav, který mobilizuje chování člověka.

Zaujal mě jeden citát od bývalého hráče rugby P. J. Meyera, který vystupuje se zajímavou myšlenkou, která stojí k zamyšlení. K tématu bakalářské práce otevírá vrátka:

„Pokud chceš dosáhnout trvalého úspěchu, musí motivace, která tě žene k tomuto cíli, vycházet z vnitra. Nezáleží na tom, kdo jsi, ani jak jsi starý.“ (P. J. Meyer)

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části je pozornost věnována vzdělávání dospělých, je zde vysvětlen pojem andragogika a popsány základní pojmy, které mají spojitost se vzděláváním. Obsahem druhé kapitoly je motivace a její definice. Další kapitola se zaměřuje na období střední dospělosti, popisuje důležité mezníky v této fázi dospělosti a seznamuje s krizí středního věku. Poslední kapitola poskytuje informace o předškolní pedagogice a zabývá se kvalifikačními a osobnostními předpoklady pro vykonávání profese

pedagoga v mateřské škole. Praktická část je tvořena smíšeným výzkumem. Analýza a výsledky poskytují informace z dotazníkového šetření a hloubkových rozhovorů.

Cílem bakalářské práce je zmapovat motivaci studujících jedinců ve střední dospělosti, kteří si vybrali pro studium obor Učitelství pro mateřské školy. Zjistit, co je vedlo k rozhodnutí studovat předškolní pedagogiku, s jakými překážkami se během studia setkali a co je motivuje či motivovalo ke zdárnému ukončení studia.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Vzdělávání dospělých

V této kapitole představím obor pedagogiky, který se věnuje vzdělávání dospělých, protože vzdělávání v institucionálním zařízení se netýká pouze dětí, pubescentů a adolescentů, ale zájem o vzdělání roste především v dospělosti.

Bakalářská práce je zaměřena na jedince, kteří se rozhodli studovat v období střední dospělosti, proto je v první kapitole věnována pozornost tématu „vzdělávání dospělých“.

1.1 Vymezení pojmu andragogika

Andragogika je vědní a studijní obor, který se orientuje na vzdělávání dospělých, tím se také rozumí učení dospělých lidí. (Beneš, 2014) „Andragogika je: vědní obor v systému věd o výchově a vyučování, zaměřený na veškeré aspekty vzdělávání a učení dospělých; studijní obor v programu pedagogických věd, sloužící přípravě budoucích odborníků v oblasti vzdělávání dospělých.“ (Beneš, 2014, s. 11)

Pedagogika i andragogika spolu úzce souvisejí. Samotný termín andragogika se datuje již z doby antického Říma, jeho význam je ukotvený ve starořečtině, složený ze dvou slov anér, což v překladu znamená muž/dospělá osoba, a z výrazu agogé, ago, agein, agogos, v češtině chápáno jako vedení, někoho vést. (Veteška, 2016)

Pojem „andragogika“ je u nás již používaným termínem, kdežto v jiných zemích se s ním zřídka kdy setkáme, spíše nese název vzdělávání dospělých či pokračující vzdělávání. Po roce 1989 ratifikovala v ČR akreditační komise Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) režim studijních, doktorských a habilitačních oborů v rámci andragogiky. Klíčový záměr pro ukotvení nového termínu „andragogika“ tkvěl v diferenciaci od původního označení výchova a vzdělávání dospělých. (Beneš, 2014)

1.2 Základní andragogické pojmy

Jedním ze základních, je pojem „**edukace**“. Edukaci lze také nazývat edukačními procesy, při nichž jde o aktivitu více subjektů, kdy se jedna osoba učí a další subjekt (může se jednat i o zařízení, v němž se edukace realizuje) předává informace

prostřednictvím vyučování. (Průcha, 2009) Edukace však neznázorňuje jen učení a vyučování, ale týká se výchovy dětí v rodině, samostudia, rekvalifikačního vzdělávání atd. (Veteška, 2016)

Dalším termínem je „**učení**“. To se řadí mezi nejpodstatnější psychické procesy, které formují chování člověka. Při učení dochází především k nabývání znalostí, při čemž jedinec mění vzorce svého chování, způsoby jednání s lidmi a vztahy s nimi, postupy během jednotlivých činností a aktivit, i své osobní vlastnosti. (Veteška, 2016) „Učení je aktivní a tvořivý proces, který rozšiřuje vrozený genetický program a možnosti jedince, jeho smyslem je přizpůsobování se novým situacím.“ (Hartl & Hartlová, 2000, s. 637)

Faktorů ovlivňujících schopnost učit se je hned několik. Spadá sem vůle k učení, síla podnětů a motivace, schopnost vybavování dosavadních znalostí a vědomostí, kapacita zpracování informací a způsob osvojování si učební látky. (Mužík, 2005)

Vzdělávání je definováno jako proces, při němž si daná osoba osvojuje řadu poznatků, které vedou ke zpracování informací pomocí učení, a následnému zvnitřnění znalostí, vědomostí, návyků a dovedností. (Veteška, 2016) Podle Průchy (2009) je pojem vzdělávání chápán jako proces záměrného a organizovaného učení s cílem si osvojit dovednosti, postoje, poznatky, zkušenosti, návyky, obvykle uskutečněné ve školním prostředí v rámci vyučování. Do procesu vzdělávání přicházejí do kontaktu dva účastníci, a tím jsou vzdělavatel a osoba vzdělávaná. Mezitím co vzdělávaný vykazuje činnost učení, v roli vzdělavatele jde o vyučování. (Veteška, 2016)

Vzdělanost je jakýmsi zrcadlem úrovně vzdělání v rámci národa, státu a celé skupiny lidí. Týká se úrovně v rozvoji techniky, vědy, medicíny, kultury, sociálních aspektů, společenského života. (Juřeníková, 2010)

1.3 Typy učení a vzdělávání dospělých

„Dnes jsou v andragogické a pedagogické teorii, stejně jako v dokumentech vzdělávací politiky ČR i jiných zemí a EU rozlišovány tři druhy učení a vzdělávání: učení ve formálním vzdělávání; učení v neformálním vzdělávání; informální učení (vzdělávání).“ (Průcha, 2014, s. 21)

Formální vzdělávání probíhá především ve školských zařízeních, kdy dospělý jedinec může pokračovat v návaznosti na určitý stupeň vzdělávání. V českém školském systému se mohou dospělí rozhodnout pro účast ve vzdělávání na úrovni středního vzdělávání s maturitou nebo s výučním listem, vyššího odborného vzdělávání, vysokoškolského vzdělávání s ukončením studia nabytím akademického titulu bakaláře, magistra či inženýra, a na úrovni doktorského vzdělávání. V některých případech je udělena výjimka pro dospělé účastníky i v základním vzdělávání. Ve formálním vzdělávání je podstatné, aby docházelo k procesu učení, které je organizováno formou záměrné a řízené činnosti. Realizuje se v institucionálním školním prostředí, v němž dochází k určitým edukačním konstruktům, s cílem dosáhnout vytoužené úrovně vzdělání. (Průcha, 2014)

Celoživotní vzdělávání dospělých se vztahuje k **neformálnímu vzdělávání**. Učení dospělých je organizováno v soukromých vzdělávacích ústavech, ve vzdělávacích institucích, v rámci sportovního, uměleckého zájmového a dalšího vzdělávání. Probíhá organizovaně, ale na základě dobrovolnosti, může být za poplatek, ale také bezplatné. Hlavní úmysl netkví v získání akademického titulu, nýbrž jde spíše o seberozvoj či sebevzdělávání v daném vzdělávacím okruhu, který vede například k získání osvědčení, certifikátu, licence, potvrzení o účasti atd. Na edukačním procesu ve formálním vzdělávání se podílí edukátor určitého oboru, tím se chápe kvalifikovaný školitel, instruktor, lektor apod. (Průcha, 2014)

Neformální učení může zahrnovat zálibu v počítačových hrách, jenž přinášejí i pozitivní výsledky z hlediska nezáměrného osvojování si dovedností při ovládní počítačové techniky. Formální vzdělávání orientované na pokračující vzdělávání dospělých se často označuje vágním pojmenováním – vzdělávání při vykonávání profese. Avšak vzdělávání je určeno pro všechny dospělé, nejen pro jedince zainteresované do pracovního procesu, ale i pro lidi dočasně nezaměstnané, kteří mají příležitost doplnit si náležité vzdělání. (Průcha, 2014)

Informálního učení, tedy vzdělávání, se účastní každý jedinec, jenž v běžných situacích v životě, ať už v rodině, ve vztahu, v zaměstnání, či prostřednictvím nějaké záliby nebo zájmu, získává patřičné poznatky. Díky nimž je obohacen o nové zkušenosti. Dochází k tzv. neúmyslnému vzdělávání, které doprovází člověka v průběhu celého

života. Je charakteristické spontaneitou, nejedná se o učení organizované, systematické, ani normalizované. Informální učení hraje v životě každého z nás stěžejní roli. (Průcha, 2014)

Motivace dospělých ke vzdělávání

Jak popisuje Průcha (2014) za vnitřní psychickou pohnutku lze označit motivaci dospělých k učení a vzdělávání se, kdy se dospělý jedinec na vlastní popud rozhodne podílet se na participaci v některém způsobu vzdělávání. Motivace je vyvolána určitým podnětem, který vede k naplnění a uspokojení dané potřeby. Může se jednat kupříkladu o potřebu výkonovou, kdy chce jedinec dosáhnout úspěšnosti, být zdatný, uznávaný druhými a potřebuje vykazovat dobré výsledky.

Na přístupu ke vzdělávání v dospělém věku se podílejí tři faktory – motivace, potřeba, zájem. Ač se zdají být všechny pojmy stejného charakteru, odlišují se od sebe silou a trvanlivostí ve vztahu k vnějšímu podnětu. U každého jedince se v určitém věku probouzí zájem o budoucí povolání, s ním spojená touha o vysněné profesi. Ve většině případů smýšlejí adolescenti o povolání, ve kterém spatřují přitažlivost a zálibu. Může to být kupříkladu přání stát se úspěšnou herečkou, uznávaným lékařem apod. Takovýto zájem je označován zájmem krátkodobým, nestálým, ale pokud zůstane trvalý, může se přeměnit v motivaci. Následně se tak zrealizuje konkrétní potřeba, například potřeba profesního růstu nebo dychtivost o seberozvoji. (Průcha 2014)

2. MOTIVACE

Slovo motivace pochází z latinského slova *movere*, které vyjadřuje pohyb a aktivaci. Motivaci lze chápat jako hybnou sílu našeho jednání a chování. Jedná se o podněty, jenž osobu posouvají k dosažení cíle. Mohou to být například emoce, potřeba či touha. (Adair, 2004)

Emoce se řadí mezi psychické stavy, u nichž je typickým znakem vzrušivost a nestálost. Mohou měnit svou podobu podle aktuální situace závislé na psychickém a fyzickém naladění člověka, a na sociálních aspektech. Průběh emocí podléhá odezvě na nějaký popud. Závisí na okolnostech, jak je emoce vyvolána, tzn., že na tutéž stejnou situaci reaguje tělo odlišným způsobem. Vzbuzení emoce k aktivitě či stavu emoční pasivity. (Stuchlíková, 2007)

Potřeby zastupují neodmyslitelnou úlohu v lidském životě. Jejich nadbytek či nedostatek vyvolává pocit diskomfortu (únava, strach, nebezpečí a jiné). Při procesu uspokojování dané potřeby nastává fáze uvědomění, kdy se potřeba formuje. V okamžiku nelibosti upíná člověk svoji pozornost na naplnění či odbourání neukojené potřeby. Je to impuls vzbuzující určité chování, který po dosažení cíle zase mizí. (Vrublová, 2020)

Pro pojem motivace neexistuje paušální obsah, ale jejímu teoretickému výkladu věnují pozornost několik desítek psychologů. U Nakonečného (2014) je motivace proces chápán jako dění v plynoucím čase, který zapříčiňuje chování či jednání samostatného jedince. Člověk jedná za účelem smysluplné akce, avšak nemusí nutně vykonávat pohyb. Za jednání se považuje i činnost ve formě pasivity, třeba v okamžiku, kdy se od dotyčného očekává nějaký výstup. Příkladem je poskytnutí první pomoci, kdy přítomná osoba, potencionálního záchránce, vystupuje v roli pozorovatele a situaci ignoruje, aby se nemusela do problému nikterak angažovat. Plamínek (2015) definuje motivaci podobnou tezí. Včetně procesu je zmíněn důraz na výsledek, za kterým je vidět fakt reálného děje. Tím se rozumí, že na sebe podmínky vzájemně působí, jeden subjekt ovlivňuje subjekt druhý. Hlavním významným činitelem motivace je vybudování kladného vztahu obvykle k nějakému vykonání činnosti nebo stylu chování. Nolen-Hoeksema (2012) vysvětluje, že motivace je východiskem pro záměrné vykonání činnosti, jedná se o stav, který mobilizuje chování člověka. Podle Čápa a Mareše (2001) se motivací rozumí komplex dynamických sil v aktivačním procesu jedince. Součet toho, na jaký popud člověk zareaguje, co ho vede k tomu, aby něco vykonal anebo naopak co mu v činnosti brání. Jak uvádí Maslow (2021), motivována není jenom část organismu, nýbrž celistvá osobnost. Motivaci možno vyložit jako „proces iniciovaný výchozím motivačním stavem, v jehož obsahu se odráží nějaký deficit ve fyzickém či sociálním bytí jedince, a směřující k odstranění tohoto deficitu, který je považován jako určitý druh uspokojení.“ (Nakonečný, 1996, s. 27) Ačkoliv mají na motivaci psychologové mnohdy jiný pohled, na jednom faktu se shodují, a tím je separace motivace od jejího původu zrození – nazýváno motivem. (Nakonečný, 2014) „Motiv je jakýkoli vnitřní činitel, který člověka nebo jiný organismus vede k aktivitě.“ (Říčan, 2005) Motiv je stejně jako potřeba vnitřním psychickým stavem,

ale přesto se svým obsahem od sebe odlišují. Potřeba se vztahuje k motivačnímu stavu, který je vnímám nelibým pocitem vycházejícím z nějakého nedostatku či nadbytku, názorných příkladem je prožívání hladu. Na druhé straně stojí motiv, a ten zajišťuje dokončení akce. Postará se o to, aby byla potřeba uspokojena, což lidově řečené znamená, že je hladový člověk motivován k činu, postarat se o svůj prázdný žaludek. Zatímco jsou potřeby orientované na cíl nějakého objektu, motivy označují význam interakce motivovaného. (Nakončený, 1996)

Motivace je nejedním autorem dělena na vnitřní motivaci a motivaci vnější. Vnitřní motivace vychází ze zájmu o určitou činnost, která je často realizována z vlastního přesvědčení. Bývá spojována se snahou objevovat nepoznané. Tyto aktivity nejsou závislé na vnějším popudu, přičemž jedinec neočekává odměnu z vnějšího okolí. Vnější motivace je závislá na pohnutkách, které jsou podnícené vnějším nátlakem, kdy je jedinec motivován vnějším stimulem, často za vidinou pochvaly, odměny nebo třeba vyššího platového ohodnocení, ale i za záminkou vyhnutí se trestu. (Mareš, 2013) Stimuly nazývá Plamínek (2015) vnější podněty a vnitřním podnětům přiděluje název motivy. Mohou být ve vzájemném kontaktu a zároveň společně ovlivňovat situaci. V případě, kdy člověk vzbudí zájem o vykonání činnosti za přítomnosti stimulů (vnějších podnětů), tak tento procesem popisován jako stimulace. Jestliže je akce doprovázená již ukotvenými motivy (vnitřními podněty), jedná se o motivaci.

3. STŘEDNÍ DOSPĚLOST JAKO TÉMA VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE

3.1 Dospělost

„Počátek dospělosti není v naší společnosti jednoznačně vymezen nějakým specifickým mezníkem či rituálem, který by tuto změnu potvrzoval. Jediným, alespoň přibližně takto definovaným faktorem je dosažení právní dospělosti, zletilosti. Ta však není společností akceptována jako zásadní signál pro změnu statusu mladého člověka.“ (Vágnerová, 2008, s. 153)

Ve fázi dospělosti čelí dospělý jedinec početným vývojovým změnám v oblasti biologické, duševní a psychosociální. Počáteční dospělost s sebou nese výraznou proměnu v sexualitě, což se projevuje sexuální zralostí, kdy se zvyšuje touha o navázání partnerského vztahu a zároveň roste zájem o založení rodiny. Sexuální pudy vedou primárně k záměru zplodit potomka. V období adolescence byla potřeba rozmnožování téměř vyhaslá, početí by pro některé mohlo znamenat překážku v osobním životě. (Vágnerová, 2008)

Langmeier a Krejčířová (1998) zdůrazňují, že jeden ze znaků dospělosti bývá dovršení zralosti. Za zralého jedince se považuje osoba tehdy, jakmile za sebe převezme veškerou odpovědnost, zvládne si zaopatřit finanční příjem, zajistí si stálé zaměstnání, upevní si sociální vazby, najde si životního partnera, s kterým následně vybuduje rodinné zázemí, zplodí potomka i více, ztotožní se s výchovnými povinnostmi determinované rodičovstvím, a zároveň zůstane oporou pro své rodiče. Jiní psychologové vnímají vrchol zralosti v okamžiku, kdy jedinec dosáhne seberealizačního procesu tím, že naplní vlastní potenciál a dosáhne maximálního uspokojení v oblasti seberozvoje.

Vymezení hranice počátku a vrcholu období dospělosti se u jednotlivých autorů výrazně odlišuje. Několik desítek autorů člení vývojové stupně dospělosti do konkrétních věkových úseků. Některý autor od sebe odlišuje období puberty a adolescence, jiný popisuje fázi prepuberty, puberty a adolescence. Ovšem skupiny těchto autorů nalézají shodu v názoru, že pro dospělost je charakteristickým znakem celá řada změn a životních úkolů. (Farková, 2009)

3.2 Období střední dospělosti

3.2.1 Vymezení hranice střední dospělosti

Říčan (2005) vymezuje střední věk od 30 do 60 let, Vágnerová (2008) definuje střední dospělost obdobím mezi 40. až 50. rokem života, Hrdlička (2006) datuje střední dospělost přibližně v období od 35-50 let. Podle Langmeiera a Krejčířové (1998) je období střední dospělosti přibližně od 45 let až do dosažení relativní stability a plné výkonnosti. Pro praktickou část této práce jsem zvolila věkové vymezení podle Hrdličky.

3.2.2 Charakteristika období střední dospělosti

Jak tvrdí Říčan (2005) ve fázi střední dospělosti prožívá člověk jednu z vrcholových etap v životě. Většina nachází smysl v pracovním a rodinném uplatnění. Jedním z relevantních znaků dospělosti a současně jakousi povinností v tomto vývojovém stádiu je tzv. generativita, v překladu, z latinského genero, plodit, tvořit, kdy člověk cítí potřebu pečovat a vychovávat své děti a zabezpečit rodinu. Nicméně může jít o výchovu jiných dětí či žáků (Říčan, 2005, s. 276). U některých dospělých je patrná absence snahy pečovat o druhé osoby, neboť si mladý člověk zvykne na stávající životní úroveň. Chce si udržet jistou nezávislost, zachovat si osobní prestiž, na místo toho, aby svou odpovědnost přebíral za někoho jiného. (Říčan, 2005)

Generativita nespočívá pouze v zájmu založit rodinu a tím přispět k rozvoji nové generace, ale opírá se o úsilí být prospěšný ve společnosti. Může sem například patřit angažmá v politickém dění a pozice v perspektivním zaměstnání. (Vágnerová, 2007)

Období od 30 až 40 let let je charakterizováno Říčanem (2004, s. 271) obdobím „... stability na vrcholu tělesných a duševních sil, vysoké výkonnosti a dobrého zdraví.“ Jedinec v těchto letech ve většině případů mívá utříbené hodnoty, je finančně zabezpečen, nevyhýbá se pracovním povinnostem, zkrátka se o něm dá laicky prohlašovat, že stojí nohama pevně na zemi.

Blatný (2016) charakterizuje střední dospělost životní etapou mezi počáteční dospělostí a stářím. Shoduje se s dalšími autory na názoru, že jsou pro éru střední dospělosti typické početné změny založené především na individuálních zvláštnotech každého jedince, které se odvíjejí na základě osobních zkušeností. Každá změna v sobě

ukrývá odlišný charakter, v závislosti na tom, jakou životní úroveň člověk prochází. Někteří čtyřicátníci teprve očekávají příchod prvního potomka, zatímco jiní přijímají novou životní roli prarodičů, proto toto období každý z nás prožívá subjektivně.

Dalším tématem v dospělosti je realizace v zaměstnání, obvykle v oboru, pro který se člověk několik let vzdělával v rámci studia ve školském zařízení a absolvoval výcvik pro přípravu k budoucímu výkonu práce. Zahájení pracovní činnosti může nastat již v období adolescence a zvolená profese buďto potrvá až do důchodového věku anebo je vystřídána za atraktivnější zaměstnání. (Langmeier, Krejčířová, 1998)

Čtyři motivační podněty, kterým připisují Langmeier a Krejčířová (1998, s. 165) podstatný význam při volbě povolání, jsou tyto:

- I. **Motivace získat vnější hmotný prospěch** – samostatně se žít, získat ekonomickou nezávislost, později zajistit dobrý životní standard celé rodiny.
- II. **Motivace pomáhat lidem** – tj – získat uspokojení z toho, že má práce je druhým prospěšná, že je společensky užitečná.
- III. **Motivace uskutečnit v povolání své osobní dispozice** – své schopnosti, talent, zájmy, temperamentové a jiné osobnostní předpoklady, souhrnně řečeno realizovat se v práci.
- IV. **Motivace najít přátelské kontakty** – mít možnost zajímavého a pozitivního kontaktu s lidmi, spolupracovat s druhými na společných úkolech, vyjít z osamocení, které je pro mnohé spojeno s pobytem doma. Mezilidské vztahy na pracovišti a celková sociálně-emoční atmosféra je při rozhodování a výběru zaměstnání někdy důležitější než výdělek.

Lidi ovlivňují při výběru pracovní činnosti nejen podněty z vnějšího prostředí, ale i výše uvedené motivační impulsy. Samozřejmě individuální schopnosti a dovednosti se uplatňují nejen v zaměstnání, ale v rámci i volnočasových aktivit, kterým je připisován hodnotnější význam, protože si činnosti ve volném čase hledá člověk především podle stupně atraktivity a časové flexibility. (Langmeier, Krejčířová, 1998)

Ke stresujícím činitelům nejen ve střední dospělosti se připisuje ztráta zaměstnání a s ní související nezaměstnanost. Vzhledem k tomu, že je dospělý člověk vázán na neodkladné závazky, kdy musí zabezpečit rodinu, finančně ji zaopatřit, tak v tomto

případě představuje nezaměstnanost mnoho rizik. Mohou se vyskytnout negativní psychické stavy, které se projevují strachem, úzkostí, depresi, pocity méněcennosti, beznaděje, frustrace až sociální labilitou. Nezaměstnanost s sebou nese až fatální důsledky. Jejích dopad se projevuje na rodinných vztazích, na školním prospěchu dětí, na jejich chování a emoční stabilitě. (Blatný, 2016)

Své životní naplnění nacházejí dospělí nejen v pracovní sféře, ale i v rodině a manželství. Míra spokojenosti v manželství se zrcadlí do kvality života, minulých, přítomných i budoucích prožitků, a působí značnou měrou na osobní blaho a stabilitu dospělého jedince. Jestliže je manželství naplněné láskou a souzněním, naznačuje harmonické vztahy v rodinném zázemí a přispívá k dobrým citovým vazbám mezi dětmi a rodiči založené na řádné výchově. Leckdy se však uzavřená manželství rozpadají hned po prvních neočekávaných zkušenostech a komplikacích v partnerském soužití. Empirické vědy poukazují na základní předpoklady šťastného a pevného manželství, které vycházejí z touhy nasytit dvě významné potřeby. Přísluší sem potřeba intimního emočního soužití, v níž je začleněné i sexuální uspokojení, a potřeba vychovávat děti a prožívat s nimi radost z jejich vývoje. (Langmeier, Krejčířová, 1998)

3.2.3 Vývojové změny ve střední dospělosti

Během období střední dospělosti se začínají objevovat tělesné změny, kterou mohou mít negativní dopad na vztahy v sociálním prostředí. V počátečním stádiu přicházejí fyzické změny v pozvolném tempu a jejich nárůst nijak zvlášť nepůsobí na funkci organismu. Tempo a intenzita celkové proměny tělesných proporcí závisí na stavu fyzické kondice a udržování správných návyků týkající se zdraví. Výraznější změny nápadné na tělesném vzhledu a na fyzické zdatnosti organismu nastávají po první polovině střední dospělosti. V obličejových partiích se viditelně zvýrazňují vrásky, z kůže se vytrácí kolagen, zhoršuje se zraková percepce, slábne vlasová pigmentace, svalstvo ochabuje, opotřebovávají se orgány, nastávají první zdravotní komplikace, zpomaluje se metabolismus. Změny na těle znepokojují především ženské pohlaví, poněvadž hlavní příčinou sklíčujícího pocitu je vytrácející se atraktivita, s kterou se ženy nerady smiřují. Největší spád nabírají proměny v lidském organismu na konci období střední dospělosti, nápadné obzvláště u žen, protože nastupuje stádium menopauzy/klimakteria. S příchodem menopauzy nastupuje velká hormonální

dysbalance a uhasíná aktivita reprodukčních orgánů, vaječnicků. Ženy prožívají tuto náročnou etapu individuálně, ale typickými znaky jsou kolísání tělesné teploty, nekontrolovatelný nárůst hmotnosti, prudké střídání nálad, stavy úzkosti, nevolnost, snížená koncentrace, nespavost. S těmito změnami se nejčastěji potýkají ženy před dovršením padesátého roku života a přetrvávají ještě několik let. (Blatný, 2016)

Ve střední dospělosti nastávají změny i oblasti psychiky. Emoce se dostávají do větší stability a v souvislosti s tím, jedinec dokáže regulovat své emoce. Zvládá udržovat kontrolu nad průběhem emocí a formovat své nálady a pocity, které přizpůsobuje aktuální situaci. Do popředí se dostávají introvertní projevy, vzhledem k tomu, že není ve snaze své pocity projevovat navenek. (Vágnerová, 2008) Emoční prožívání se podle Langmeiera (1998, s. 166) u jedinců projevuje různě, ale tuto vývojovou fázi popisuje jako „nový nástup realismu a extraverte“. Člověk ve středním věku už většinou zná své priority a podle nich zaujímá své stanovisko. Už v období adolescence si utvořil celek svých životních hodnot a podle nich začal realizovat plány, se kterými pokračuje v tomto pokročilejším věku. Projevuje se u něho pozitivní naladění a stabilita, protože získal přehled o své zdatnosti, přijal svá omezení, a tudíž už ví, co od sebe očekávat. V tom lepším případě se dokázal i ztotožnit se svou identitou.

3.2.4 Krize středního věku

S pojmem „krize středního věku“ poprvé vystoupil psychoanalytik Elliott Jacques ve svém článku s názvem „Smrt a krize středního věku“, a to konkrétně v roce 1965. První znaky přicházejí přibližně ve věku 35 let, kdy se mluví o zlomu okamžiku, během kterého se začíná tělo podstatně proměňovat a organismus stárnout, člověk se přibližuje k vrcholu životního uplatnění, ustálení hodnot a nabytí zisků, a objevuje se otázka: Co nastane teď? Člověk v krizi středního věku si přehodnocuje cíle, kterých dosáhl, načež si uvědomuje, že zdaleka z poloviny není nic tak, jak si představoval. Začne si promítat v hlavě myšlenku o očekávaném odchodu ze světa, přemýšlet o stáří a přehodnocovat svůj dosavadní způsob života, což může vést k pocitům vnitřní nespokojenosti, nejistoty až ke zmatku. (Hrdlička, 2006)

Krize středního věku obvykle nastupuje kolem 40. roku života. Blatný (2016) také poukazuje na přehodnocování aktuálně zrealizovaných cílů. Projevují se méně kvalitnějšími výsledky ve výkonnosti, a s tím související pojem „ujždějící vlak“, který je

známý pod označením krizí identity. Což znamená, že jedinec prochází závrtnými změnami v pohledu na stávající hodnoty a postoje. Můžou nastat manželské problémy zapříčiněné nevěrou, odcizením v partnerském soužití, mohou se vytvořit různé závislosti, objevit se deprese a celková averze k životu anebo nalezne jedinec zálibu v adrenalinových sportech a neobvyklých aktivitách.

Vágnerová (2007) staví do popředí potřebu přehodnotit vlastní identitu a zmiňuje i pocity prázdnoty. Načež aktuální životní nerovnováha nemusí mít jen nežádoucí následky, ale díky ní má člověk příležitost poznat sám sebe více do hloubky a odstartovat nové začátky v životě. Tuto fázi připisuje věku od 35 až 45 let.

Říčan (2004) píše o krizi životního středu, která nastupuje mezi pětatřiceti až čtyřiceti lety, a je spojována s hlubokým proniknutím do vlastního vnitra a cestou k sebepoznání. Je to jedinečná chvíle pro nalezení cesty k odemknutí osobního potenciálu a pro odhalení nových zájmů.

4. STUDIUM PŘEDŠKOLNÍ PEDAGOGIKY

Předškolní pedagogika prohlubuje vědomosti o výchově předškolního dítěte a sleduje souvislosti a vztahy, které je provázejí. Předškolní vzdělávání je orientováno na dítě předškolního věku. Hlavním záměrem je podporovat, motivovat, rozvíjet složku osobnosti dítěte a rozvíjet kompetence pro školní vzdělávání. Pedagogové, jež jsou součástí výchovně vzdělávacího procesu v institucích předškolního vzdělávání, ovlivňují začátek životní etapy dítěte, které se setkává s první formou vzdělávání. (Opravilová, 2016)

V mateřské škole probíhají vzájemně dva procesy, výchova a vzdělávání, které v předškolní pedagogice nelze od sebe oddělit. Hovoříme o výchovně vzdělávací činnosti tvořící celek opírající se o poznatky, jak z teorie předškolního vzdělávání, tak i z teorie předškolní výchovy. (Opravilová, 2016)

Úkolem mateřských škol není nahrazovat rodinou výchovu, ale pouze doplňovat její funkci, jak zdůrazňují Horká a Syslová (2011). Učitelé v předškolním vzdělávání by se měli postarat o všestranný rozvoj dítěte, zkvalitňovat jeho nedostatky a podílet se na vytváření příznivých podmínek pro výchovu a vzdělávání.

4.1 Kvalifikace pedagoga v mateřské škole

Průcha (2008, s. 261) vysvětluje, že za „učitele je považován „... profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu. K výkonu učitelského povolání je nezbytná pedagogická způsobilost.“ Často dochází k zaměňování pojmů „učitel“ a „pedagogický pracovník“, přestože je zákonem jasně vymezené, kdo je to pedagogický pracovník, stále je oběma pojmům přidělován shodný význam. Zákon č.563/2005 Sb. o pedagogických pracovnících stanovuje, že k pedagogickým pracovníkům spadají nejen učitelé, ale i psychologové, speciální pedagogové, pedagogové volného času, vychovatelé a další, kterým uděluje zákon pravomoci k vykonávání profese v odvětví školství. Učitelé tedy zastupují skupinu lidí, která zahrnuje pedagogické pracovníky. Učitelkou mateřské školy může být osoba, která splňuje kvalifikační předpoklady. (Průcha, 2002) Kvalifikace mohou učitelky mateřských škol dosáhnout v rámci středoškolského studia

zakončeného maturitou, vysokoškolského studia (bakalářský studijní program) a na vyšších odborných školách. (Horká a Syslová, 2011)

4.2 Pedagog v mateřské škole

Učitelem v předškolním vzdělávání se rozumí osoba, která by měla disponovat širokou škálou znalostí a dovedností, aby mohla splňovat veškeré požadavky a cíle, které klade předškolní vzdělávání. (Svobodová, Vítečková, 2017) Ke znalostem se váže přehled a orientace v dokumentech o předškolním vzdělávání (RVP PV), kde jsou ukotvené cíle a obsah předškolního vzdělávání; ve školském zákoně; v organizaci a podmínkách vzdělávání dětí předškolního věku. Dále by měla učitelka ovládat partnerskou a respektující komunikaci a umět vybudovat harmonické prostředí, kde se budou děti cítit v bezpečí. Tyto vědomosti, dovednosti, znalosti a schopnosti jsou součástí tzv. profesních kompetencí, které jsou stěžejní pro vykonávání profese učitelky mateřské školy. (Horká, Syslová, 2011)

4.3 Kompetence učitelky mateřské školy

Kompetence rozvíjejí studenti především pedagogickou praxí v rámci přípravy na budoucí povolání učitele. Jednou ze zásadních kompetencí je schopnost sebereflexe, což znamená, že se jedinec umí poohlédnout za svým jednáním, dokáže si sám zhodnotit zrealizované činnosti a promyslet další kroky, jak postupovat příště. (Horká, Syslová, 2011)

Vašutová (2001) vymezila sedm základních kompetencí, jež cíleně mířené k profesi učitelky mateřské školy. V seznamu kompetencí jsou:

I. Kompetence předmětová

Odborné znalosti z pedagogiky předškolního vzdělávání; schopnost ovládat technologie a komunikovat přes ně; umět v praxi vycházet z teoretických poznatků, hledat souvislosti a zajímat se o nová teoretická východiska; postupovat podle metodologie.

II. Kompetence didaktická a psychodidaktická

Znalosti a orientace v rámcovém vzdělávacím programu (RVP PV); umět sestavovat školní vzdělávací program, tvořit třídní vzdělávací program a pedagogické přípravy, postupovat podle výchovných prostředků; vycházet

z individuálních potřeb dítěte; přizpůsobovat se požadavkům školy; zařazovat široké spektrum vzdělávacího materiálu; umět hodnotit s ohledem na vývojové zvláštnosti dítěte a odchylky ve vývoji.

III. Kompetence pedagogická

Orientace v nových výchovných a vzdělávacích metodách; podněcovat osobnostní rozvoj dětí v jejich zájmech; řídit se individuálními potřebami dětí; respektovat práva dětí; znát výchovné prostředky, metody, postupy; vzdělávat podle stanovených podmínek; mít základní znalosti z psychologie; vědět o multikulturních odlišnostech a rozdílech v sociálním prostředí.

IV. Kompetence diagnostická a intervenční

Zvládání pedagogické diagnostiky; pozorovat vztahy ve skupině a vyhodnocovat sociální vazby ve třídě; všimnout si dětí s odchylkami a specifickými poruchami, plánovat a organizovat činnosti pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami; přizpůsobovat činnosti dětem s nadáním; rozumět sociálně patologickým jevům a pozorovat změny mezi dětmi; stavět se zodpovědně k závažným situacím a problémům.

V. Kompetence sociální, psychosociální a komunikační

Schopnost efektivně a s respektem komunikovat; udržovat přátelské vztahy mezi dětmi; umět komunikovat s rodiči a spolupracovat s nimi; vytvářet pozitivní klima ve třídě; konstruktivně řešit konflikty ve třídě; dbát na zásady socializace a adaptace; spolupracovat a komunikovat s kolegy.

VI. Kompetence manažerská a normativní

Vědět o nařízeních normativních a zákonných; plnit řádně pracovní povinnosti; umět reflektovat svůj výkon; vést si interní dokumentaci; orientovat se v administrativních dokumentech; vypracovávat zprávy pro další instituce; spolupracovat a podílet se lepších podmínkách školy; účastnit se tvorby projektů.

VII. Kompetence profesně a osobnostně kultivující

Sebevzdělávat se; zvládat změny; přizpůsobovat se novým inovacím; kooperovat s týmem; umět hodnotit, argumentovat; schopnost sebereflexe, autoevaluace, kultivovaně reprezentovat školu a přistupovat zodpovědně k této profesi.

4.4 Osobnost předškolního pedagoga

Předpoklady pro vykonávání učitelské profese obsahují souhrn nároků na fyzickou a psychickou vybavenost, která je výchozí pro kvalitní vykonávání této profese. Ke klíčovým psychickým předpokladům pro úspěšně vykonanou práci pedagoga lze zařadit vyrovnanost, emoční zralost, která se váže k věku, duševnímu zdraví a rodinnému zázemí. Dále samostatnost, aktivnost, trpělivost, cit pro spravedlnost, tvořivost, inteligence a verbální dovednosti, pružnost a přiměřenost reakcí. Umět vybudovat podnětné prostředí, kde budou rozvíjeny všechny složky osobnosti dítěte. Vytvářet přátelskou a příjemnou atmosféru ve třídě, kam se budou s jistotou vracet všechny děti tvořící skupinu vzájemně se respektujících jedinců. Učitelka se má stát oporou pro děti, umět naslouchat a podat pomocnou ruku v případě nesnází dětí. Naučit se s dětmi efektivně komunikovat a zároveň je vést k myšlenkovým obrátům a pružnému myšlení při řešení různých životních situací každodenního života. K dalším vlastnostem by měla náležet laskavost, zároveň důslednost, neměla by sahat po odměnách a trestech. Ne každý učitel musí všechny tyto předpoklady zvládnout, protože pedagogové mají od sebe se lišící vlastnosti a schopnosti. Avšak za prioritním osobnostním předpokladem pro úspěšnost práce je považována pozitivní motivace pedagoga a ty vyplývá z jeho práce tím, že uspokojuje některé ze svých potřeb. (Svobodová, Vítečková, 2017) Horká a Syslová (2011) ještě dodávají, že se k této profesi vztahuje velmi důležitá predispozice, a tou je láska k dětem ze strany učitele. Samozřejmě by měli láskou k dětem oplývat i ostatní učitelé, nejen pedagogové v předškolním vzdělávání.

PRAKTICKÁ ČÁST

V této části práce představuji vlastní výzkum. Nejprve jeho metodologii, následně výsledky a formulování závěrů z nich vyplývajících.

5. Uvedení do metodologie

5.1 Výzkumné cíle

Cílem výzkumného šetření je zmapovat motivaci lidí ve věku střední dospělosti ke studiu předškolní pedagogiky, zjistit s jakými těžkostmi se setkávali v průběhu studijních let, a co jim pomáhalo tyto těžkosti překonat. Pozornost bude věnována motivaci vedoucí k volbě profese učitele mateřské školy.

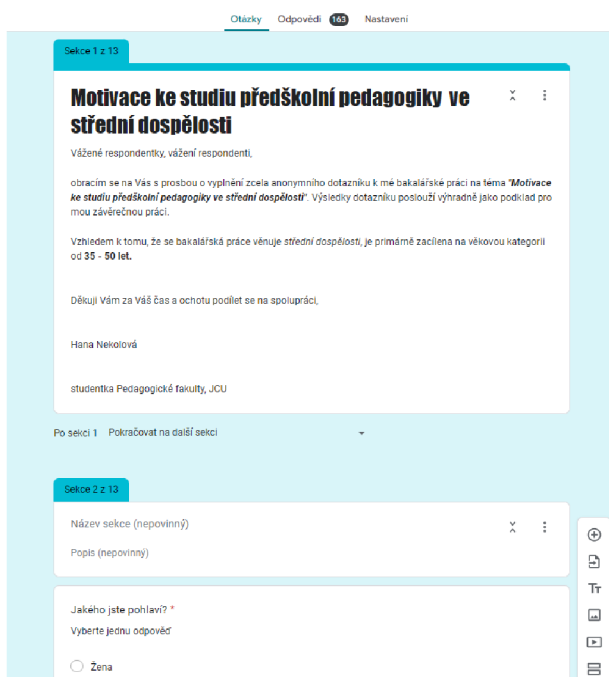
5.2 Dílčí výzkumné otázky:

- I. Jaké byly důvody k rozhodnutí studovat obor Učitelství pro mateřské školy?
- II. S jakými potížemi se studenti potýkají/potýkali během studia?
- III. Co posiluje motivaci studentů ve středním věku?

5.3 Výzkumný přístup a metody sběru dat

Pro naplnění výzkumného cíle jsem zvolila **smíšený výzkum**. Existují dva typy smíšeného výzkumu, jak uvádí Hendl (2005). První variantou je smíšený výzkum, kdy na začátku badatel využívá metod kvalitativních, shromažďuje data, ty v další fázi analyzuje a v následném kroku probíhá proces dotazování prostřednictvím strukturovaného dotazníku. Na závěr se uskuteční hloubkové rozhovory se zvolenými participanty. V druhé variantě smíšeného výzkumu aplikuje badatel současně oba přístupy, kvalitativní i kvantitativní, jehož základem je smíšený model. Stanovují se výzkumné otázky, podle kterých se postupuje při hledání a sběru dat a poté nastává jejich analýza.

Kvantitativní část výzkumu bude realizována **dotazníkovým šetřením**. Vytvořila jsem pro něj dotazník, zpracovaný v programu „Google formuláře“ (viz č. 1 obrázek) a rozeslaný v elektronické podobě pomocí odkazu v kanálu sociálních sítí a přes e-mailovou korespondenci. Dotazník obsahoval **24 otázek**, včetně 6 podotázek. Dotazník se skládá z: **11 otázek**, u kterých mohli dotazovaní zvolit pouze jednu možnost, z toho 7 otázek bylo typu „ano/ne“; **6 otázek** s výběrem z několika možností a s volnou odpovědí; a **7 otázek** s volnou odpovědí.

The image shows a screenshot of a Google Form titled "Motivace ke studiu předškolní pedagogiky ve střední dospělosti". The form is displayed in a light blue theme. At the top, there are navigation tabs for "Otázky", "Odpovědi" (with a count of 140), and "Nastavení". The main content area is titled "Sekce 1 z 13" and contains the following text: "Vážené respondentky, vážení respondenti. obracím se na Vás s prosbou o vyplnění zcela anonymního dotazníku k mé bakalářské práci na téma 'Motivace ke studiu předškolní pedagogiky ve střední dospělosti'. Výsledky dotazníku poslouží výhradně jako podklad pro mou závěrečnou práci. Vzhledem k tomu, že se bakalářská práce věnuje střední dospělosti, je primárně zacílena na věkovou kategorii od 35 - 50 let. Děkuji Vám za Váš čas a ochotu podílet se na spolupráci." Below this text, the name "Hana Nekolová" and her affiliation "studentka Pedagogické fakulty, JCU" are listed. At the bottom of the form, there is a section titled "Sekce 2 z 13" with a text input field for "Název sekce (nepovinný)", a text input field for "Popis (nepovinný)", and a dropdown menu for "Jakého jste pohlaví? *". The dropdown menu is currently set to "Žena".

Obrázek 1: Ukázka dotazníku („Google formuláře“)

Kvalitativní část výzkumu se bude opírat o poznatky z polostrukturovaných **rozhovorů** se studenty dálkového studia předškolní pedagogiky. Jak popisuje Švaříček a Šed'ová (2007), polostrukturovaný rozhovor je sestaven pomocí seznamu připravených okruhů otázek, které se vztahují k dané problematice.

Kvalitativní část si klade za cíl hlouběji porozumět zkušenostem studentů učitelství pro MŠ ve středním věku. Konkrétně byly vedeny polostrukturované rozhovory s jednou absolventkou oboru a jednou v současnosti studující ženou.

6. Představení výzkumného souboru

V souboru pro kvantitativní část mělo dotazníkové šetření stanovená kritéria, bylo zacílené na věkovou kategorii střední dospělosti, jak již bylo zmiňováno v teoretické části, dle klasifikace Hrdličky (2006, s. 11), **období mezi 35. až 50. rokem věku.**

Před zahájením dotazníku proběhlo ověřování jeho funkčnosti skrze několika vybraných osob, kteří zodpovídali na celý obsah otázek. Výsledky byly v rámci testování z databáze smazány.

Během necelých dvou měsíců se shromáždilo 163 odpovědí, ale mohlo být použito pro výzkum **147 odpovědí**, jelikož 16 respondentů nesplnilo podmínku věku, který práce sleduje.

Strukturu výzkumného souboru jsem mapovala prvními čtyřmi otázkami:

Jakého jste pohlaví?

Spadáte do věkové kategorie střední dospělosti?

Kolik je Vám let?

Jaké je Vaše nejvýše dosažené vzdělání?

Otázky měly za úkol zjistit základní informace o respondentovi, který se rozhodl účastnit výzkumného šetření.

V souboru pro **kvalitativní část** byla využita metoda rozhovoru. Na základě oslovení vybraných osob proběhlo seznámení s účelem výzkumného šetření. Výzkumný soubor zastupuje dvě respondentky, studentku na vysoké škole a absolventku vysoké školy.

Obě jsou zaměstnané v mateřské škole na pozici učitelka. Jednotlivé respondentky jsou označeny pod fiktivním jménem, aby byly dodrženy zásady anonymity.

6.1.1 Etické otázky výzkumu

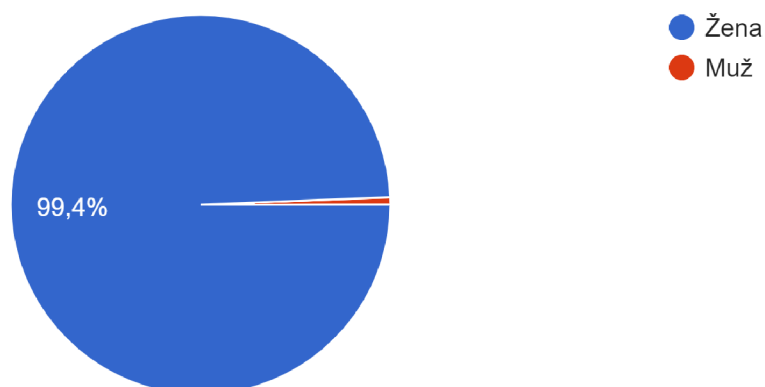
Během sběru dat a získávání informací pro výzkum bakalářské práce byl kladen důraz na dodržování všech morálních aspektů. Účastníci byli řádně seznámeni se záměrem zjišťování dat a hledáním zdrojů sloužící jako podklad pro výzkum. Jejich totožnost zůstala skrytá. Oslovené osoby k účasti na rozhovoru byly před zahájením požádány o svolení s nahráváním a měly možnost kdykoliv od rozhovoru odstoupit, v případě, kdy by se jim zdálo, že je pro ně celý koncept rozhovoru nekomfortní. Obě respondentky v záznamu udávají, že s nahráváním souhlasí. Pro zachování zásad anonymity jsou respondentky označeny pod fiktivním jménem.

6.1.2 Seznámení s účelem dat a zajištění anonymity

Při rozkliknutí odkazu s přesměrováním na dotazníkové šetření a před zahájením rozhovoru byli respondenti seznámeni se záměrem vyhledávání zdrojů a jejich následnou cestou ke zpracování získaných informací. Pro zachování diskrétnosti a pravidel zákona o nakládání s GDPR („Obecné nařízení o ochraně osobních údajů“) musela být zajištěna anonymita všech respondentů. Účastníci výzkumného šetření nikde nevyplňovali své osobní údaje a jejich odpovědi v rámci dotazníku zůstaly pro veřejnost uzavřené.

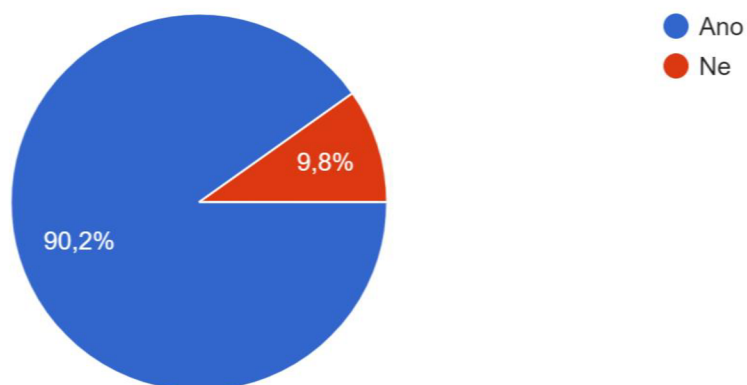
7. Výsledky kvantitativní části výzkumného šetření a jejich analýza

Otázka č. 1: Jakého jste pohlaví?

První otázka byla jednou z doplňujících otázek, jež měla za úkol zjistit, jaké pohlaví převahovalo v účastní výzkumu. Otázka umožňovala výběr ze dvou možností, buďto „žena“ nebo „muž“. Z grafu je patrná převaha ženského pohlaví, protože za **99,4 %** lidí stojí **ženská populace**. Z toho vyplývá, že o obor předškolní pedagogiky jeví mnohem větší zájem ženy než muži.

Otázka č. 2: Spadáte do věkové kategorie střední dospělosti?

Druhá otázka zjišťovala, zda věk účastníka dotazníkového šetření přísluší věkové skupině střední dospělosti. Dotazník se uzavřel v případě, kdy dotazovaný nesplňoval kritéria pro věkovou kategorii střední dospělosti, neboť by odpovědi od respondentů ztrácely relevantnost a účel pro výzkum této bakalářské práce. Graf v tuto chvíli plní úlohu ověřování validity zpracovaných dotazníků podle stanovených požadavků.

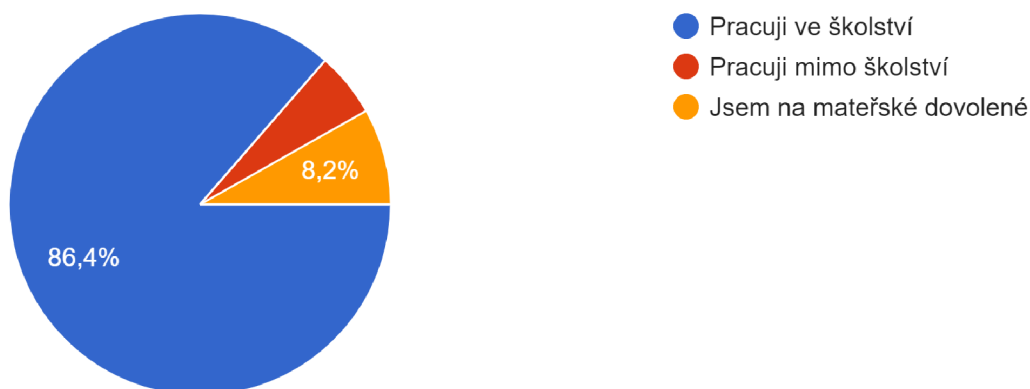
Otázka č. 3: Kolik je Vám let?

V následující otázce pokračovali respondenti, kteří v předešlé otázce odpověděli „ano“, tudíž spadali do věkové hranice mezi 35–50 let. Nejvíce lidí spadá do věkové kategorie **35 let** s výsledkem 15 %, stejné procento s číslem 8,8 zastupují jedinci ve věku 38 a 40 let, 8,2 % náleží věku 36 let, 6,8 % reprezentují dvě skupiny ve věku 39 a 43 let. Vrchol hranice střední dospělosti, tedy věk 50 ukazuje 5,4 %. Mezi kategorií s nejmenším počtem respondentů patří osoby ve věku **49 let** s 0,7 %.

Otázka č. 4: Jaké je Vaše nejvýše dosažené vzdělání?

Otázka č. 4 měla zmapovat vzdělání respondentů. Nejvíce respondentů s 52,3 % mají nejvyšší dosažené vzdělání **vysokoškolské**. Hned za ním s rozdílem necelých 5 % je část lidí se středoškolským vzděláním.

Otázka č.5: Vaše současná situace?

Otázka zjišťovala aktuální pracovní situaci respondentů. Většina, konkrétně **86,4 %** lidí již **ve školství pracuje**. Druhou nejčastější skupinou jsou osoby na mateřské dovolené 8,2 % a posledních 5,4 % představují jedinci zaměstnaní mimo odvětví školství.

Na tuto otázku se vázaly 3 podotázky. Jestliže respondent odpověděl, že pracuje ve školství, byl přesměrován na podotázku č. 5b. V případě, kdy respondent odpověděl na tuto podotázku, že je zaměstnán v MŠ, byl odkázán na další podotázku, kam zaznamenával počet odpracovaných let na půdě MŠ.

Otázka č. 5a: Pokud pracujete mimo školství, napište kde...

Pátá otázka zjišťuje, zda respondenti pracují ve školství nebo jaká je jejich pracovní situace.

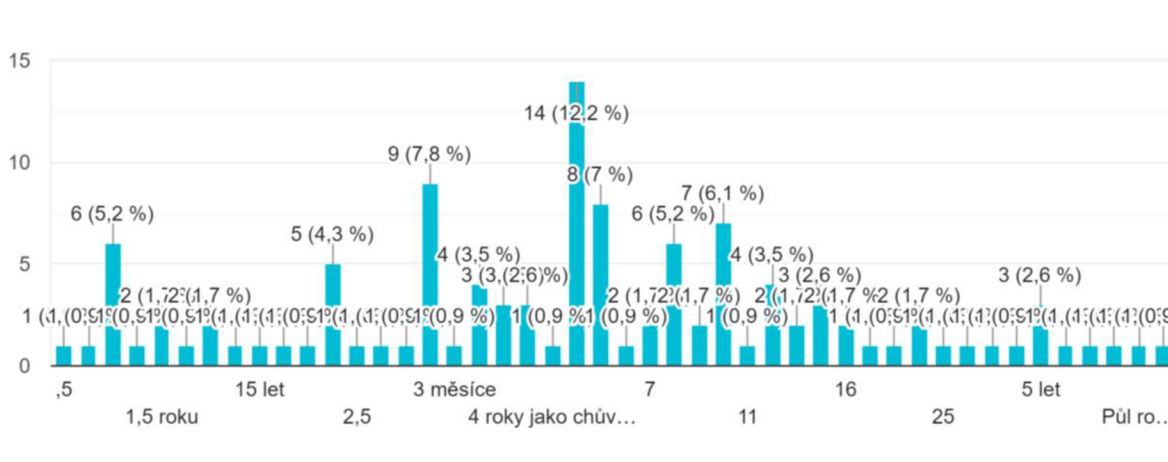
Na podotázku č. 5a zodpovědělo 8 respondentů. Bylo odhaleno, že 3 dotazované osoby pracují ve zdravotnictví, 1 v technických službách, 2 respondenti jsou příslušníci u OSVČ

(„osoba samostatně výdělečně činná“), 1 vykazuje pracovní činnost v dětské skupině a 1 dotazovaný působí v domácnosti.

Otázka č. 5b: Pokud pracujete ve školství, napište kde...

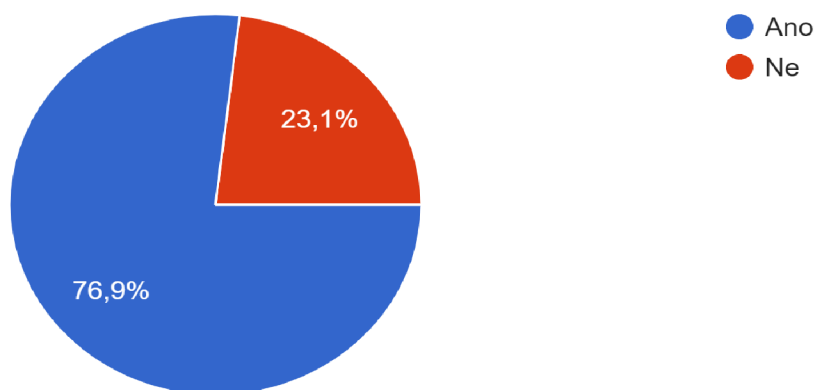
V následující podotázce odpovědělo 127 respondentů. Velká většina pracuje v mateřské škole. Zbytek na základní škole, ve školní družině v pozici vychovatele, a v poslední řadě na vysoké škole.

Otázka č. 5c: Pokud pracujete v MŠ, napište, kolik let:

Podotázka se zaměřovala na počet odpracovaných let v mateřské škole. Z grafu je čitelné, že nejpočetnější skupina 12,2 % reprezentuje jedince s pětiletou praxí v MŠ, další početnou skupinou s 7,8 % jsou lidé se 3 roky praxe a hned za ní se 7 % jsou jedinci, kteří mají odpracovaných 6 let v MŠ. Nejkratším úsekem je období 6 měsíců.

Otázka č. 6: Máte již zkušenosti s učitelstvím v MŠ?

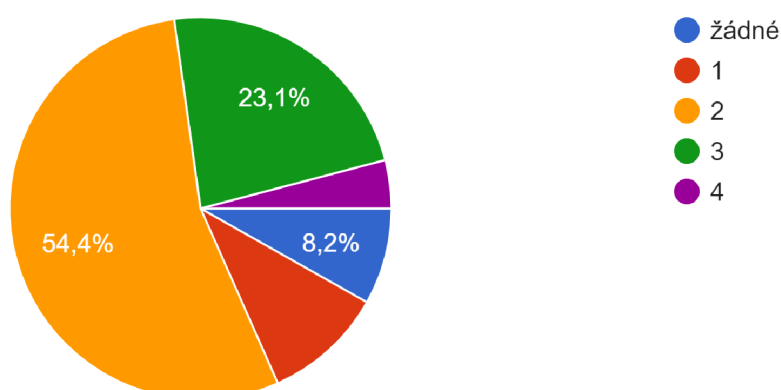

Tato otázka byla směřována primárně k těm dotyčným, kteří pracují mimo obor učitelství pro MŠ, poněvadž hlubší význam otázky se vztahoval k níže uvedené podotázce č. 6a. Graf ukazuje vyšší procentuální výsledek u odpovědi „ano“, takže velká většina dotazovaných se již s učitelstvím v MŠ setkala, ať už v rámci profese či rodičovství, tím myšlenou spolupráci mezi rodinou a MŠ.

Otázka č. 6a: Souvisí/souvisela tato zkušenost s rozhodnutím studovat obor učitelství pro MŠ?

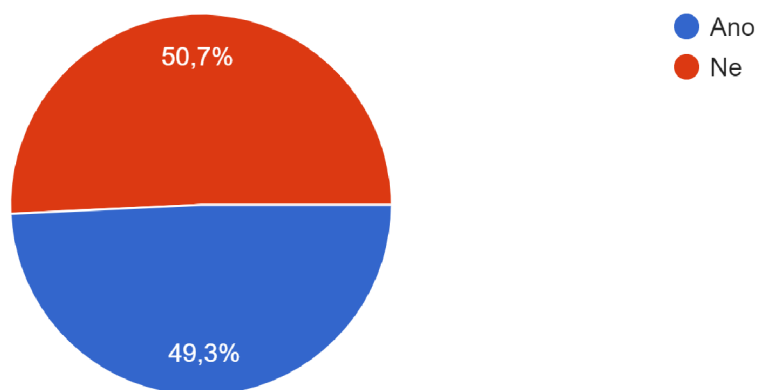
Jestliže respondent odpověděl na otázku „ano“, byl vyzván, aby svůj výrok odůvodnil více dopodrobna. **72 %** dotazovaných osob potvrdilo, že jejich rozhodnutí studovat předškolní pedagogiku **ovlivnila zkušenost s učitelstvím v MŠ**. Odpovědi se od sebe různí, avšak jako častá odpověď zazněla: *z důvodu vlastní touhy a zájmu stát se učitelem v MŠ a požadavků plynoucí ze školského zákona, doplnit si patřičné vzdělání a kvalifikaci pro vykovávání profese učitele/učitelky v MŠ*. Jako další častou odpovědí byla zkušenost pramenící z pozice asistenta pedagoga a chůvy, zájem o předškolní pedagogiku po absolvování kurzu pro asistenty pedagoga/chůvy. 1 respondentka odpověděla, že díky krátkodobému působení v MŠ za nemocenskou našla zálibu v práci s dětmi předškolního věku. Několik dotazovaných osob odpovědělo, že je práce s dětmi naplňuje z toho 1 osoba několik let vede divadelní kroužek a pořádá volnočasové aktivity pro děti a 1 respondent trénuje děti v rámci projektu „Děti na stratu“, tudíž je téměř v každodenním kontaktu s dětmi, jak předškolního, tak i mladšího školního věku. Dokonce se mezi respondenty našla výtvarnice, která se zajímá o dětský svět.

Otázka č. 7: Kolik máte dětí?

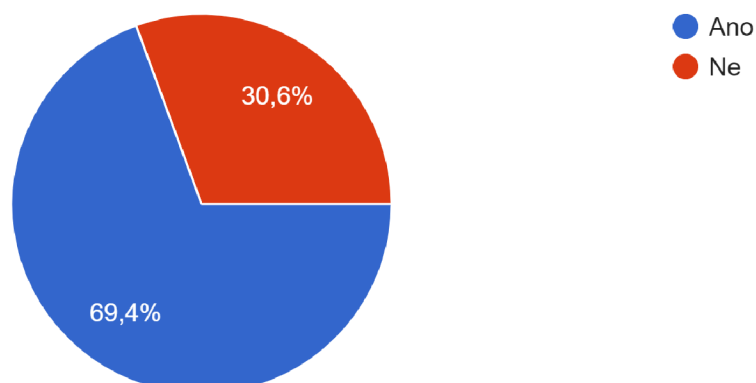
Otázka se řadila k dalším doplňkovým otázkám. Počet dětí v rodině neměl hlubší význam ani skryté záměry pro výsledné zjištění, otázka se totiž vztahovala ke dvěma podotázkách. Jestliže respondent vybral jednu z číslovek nebo připsal svoji odpověď, tak byl odkázán na navazující podotázku č. 7 a, která zjišťovala, zda stálo za pohnutkou v rozhodování, započít studium předškolní pedagogiky, naplňování rodičovské role.

Otázka č. 7a: Byl jeden z důvodů, proč jste se rozhodl/a studovat předškolní pedagogiku Vaše zkušenosti s rodičovstvím?

Výsledek byl téměř nerozhodný, lišil se od sebe pouze desetinným číslem. V grafu se ukazuje, že **50,7 %** respondentů zkušenosti s rodičovstvím **neovlivnilo** jejich rozhodování zažít se věnovat studiu zaměřenému na problematiku předškolního vzdělávání. Na pod otázku byla navázána další podotázka č. 7b určená respondentům, kteří spadali ke **49,3 %** lidí s odpovědí „ano“, **tudíž** se ztotožňují s výrokem, že je na životním rozcestí studijní dráhy ovlivnilo rodičovství.

Otázka č. 7b: Mají získané poznatky ze studia vliv na výchovu Vašich dětí?

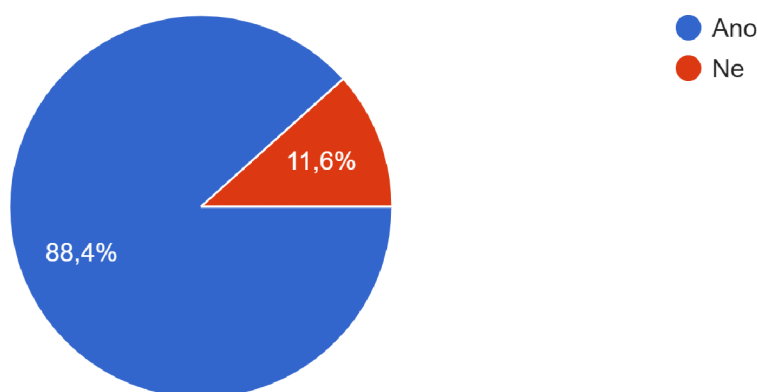
Cílem podotázky bylo posouzení, zdali vytěžené informace ze studia ovlivňují výchovu dětí výše zmiňovaných respondentů. Převážná většina v zastoupení s **69,4 %** souhlasila, že nabyté znalosti a vědomosti v rámci studiu aplikují ve výchově svých potomků. Z čehož by se dalo odvodit, že osvojené poznatky z velké části působí na rodinnou výchovu, ať už pozitivně či negativně.

Otázka č. 8: Jaký byl důvod k rozhodnutí studovat předškolní pedagogiku?

Otázka č. 8 směřovala na to, jaká pohnutka vedla respondenty k tomu, aby začali studovat předškolní pedagogiku. Dotazované osoby vybíraly z následujících nabízených variant odpovědí: *nařízení zaměstnavatelem; získání titulu, nátlak rodiny; nevyhovující zaměstnání; nedostačující finanční ohodnocení; zvýšení sebevědomí; změnit školství k lepšímu; nabytí nových znalostí a vědomostí; naplňuje mě práce s dětmi, ale nemám potřebnou kvalifikaci; překonání sama sebe („něco si dokázat“)*. Nejvíce odpovědí s výsledkem **59,6 %** získala varianta **„naplňuje mě práce s dětmi, ale nemám potřebnou kvalifikaci“**. Druhou nejčastější variantou odpovědi bylo „nabytí nových znalostí a dovedností“, pro kterou dalo hlas 45,2 % dotazovaných. Rovných 24 % respondentů zvolilo variantu odpovědi „překonání sama sebe“. Odpověď s touto verzí „nevyhovující zaměstnání“ zvolilo 22,6 % účastníků dotazníkového šetření. Pro variantu „změnit školství k lepšímu“ se rozhodlo 19,2 % respondentů. 17,8 % dotazovaných osob zvolilo odpověď „zvýšení sebevědomí“. Pro poslední variantu odpovědi „nátlak rodiny“ připadl jeden hlas. Odpověď s následujícím zněním „získání titulu“ odhlasovalo 16,4 % lidí. K variantě odpovědi „nedostačující finanční ohodnocení“ spadá 8,9 % respondentů. Druhého nejmenšího výsledku dosáhlo 6,8 % účastníku výzkumu s odpovědí, která zněla „nařízení zaměstnavatelem“. Pro poslední variantu odpovědi „nátlak rodiny“ připadl jeden hlas. Respondenti měli prostor i pro zaznamenání vlastní myšlenky, uváděli tyto odpovědi: *láska a úcta k dětem; vzít konečně život do vlastních rukou a dělat to, co jsem chtěla dělat už dávno, a tím je pedagogika; jediné povolání, které je jistotou v důchodovém věku; čas na vlastní děti (výhodou prázdniny, nepřímá pracovní činnost v pohodlí domova); již jsem nechtěla pracovat s dospělými; zdravotní důvody, svou nynější práci mám ráda, naplňuje mě, ale bohužel je fyzicky velmi náročná, proto si s přibývajícím věkem nedovedu představit*

svou práci dále odvádět kvalitně; vstup do školství byl náhodný a tato práce se mi začala líbit, předtím jsem u dětí pracovat nikdy nechtěla; nechtěla jsem jako asistent pedagoga ve svém věku měnit působiště podle toho, kde zrovna je nějaké dítě s SVP; splnění mého celoživotního vysněného povolání; můj celoživotní sen; splnit si sen; nabídka práce v místě bydliště; možnost dále vykonávat svou práci jako učitelka v MŠ.

Otázka č. 9: Ovlivnily Vás při rozhodování spíše vnitřní podněty?

Otázka měla shrnout, zda na sebe nechali respondenti při odhodlání studovat působit vnitřní či vnější podněty. V otázce byli seznámeni s definicí „vnitřních podnětů“. Z větší míry usměřňovaly respondenty **vnitřní podněty**, jak je v grafu zaznamenané. **88, 4 %** dotazovaných osob to potvrzuje odpovědí „ano“.

Otázka č. 10: Proč jste se rozhodl/a studovat právě v období střední dospělosti?

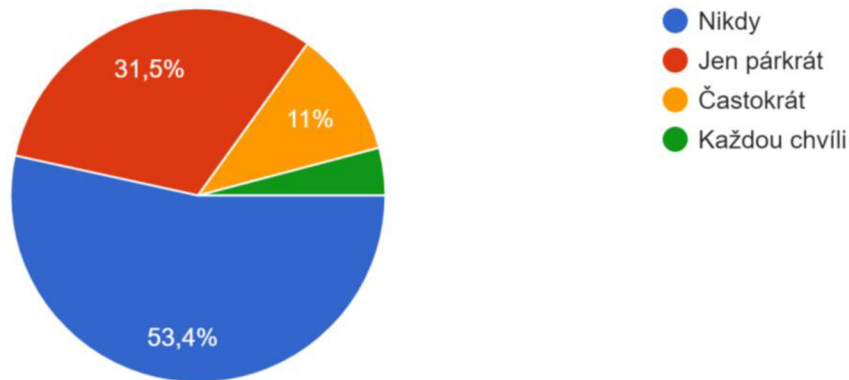
Následná otázka měla za cíl prozkoumat, proč respondenti zvolili cestu ke studiu až v období střední dospělosti. Respondentům bylo nabídnuto několik možností odpovědi: *v mládí mi nebylo umožněno studovat; nebylo mi dříve umožněno věnovat se studiu kvůli finančním důvodům; kvůli rodinné situaci jsem se nemohl/a řádně věnovat studiu; ve vzdělávání nacházím smysl a nezáleží mi na věku; doplnění vyššího vzdělání; touha rozvíjet svou profesní dráhu*. Na prvním žebříčku stojí odpověď „**touha rozvíjet svou profesní dráhu**“ s výsledkem **41,8 %**. Druhou nejpočetnější odpověď zaznamenala varianta „ve vzdělávání nacházím smysl a nezáleží mi na věku, kterou si vybralo 31,5 % dotazovaných. Na variantu „doplnění vyššího vzdělání“ odpovědělo 26 % účastníků dotazníku. Pro odpověď „v mládí mi nebylo umožněno studovat“ hlasovala 17,1 %

oslovených lidí. Předposlední variantu „kvůli rodinné situaci jsem se nemohl/a řádně věnovat studiu“ zvolilo 13,7 % respondentů. Na posledním žebříčku obstála možnost odpovědi „nebylo mi dříve umožněno věnovat se studiu kvůli finančním důvodům“, která zaznamenává výsledek 6,8 %. I v rámci této otázky měli respondenti možnost vlastní odpovědi: *nutnost a zároveň doplnění vyššího vzdělání; nevěděla jsem o možnosti dálkového studia bez talentových přijímacích zkoušek; změna zaměstnání, při práci chůvy jsem si uvědomila, že bych se chtěla dál věnovat dětem a dalším důvodem byly mé děti, abych na ně měla více času; dcera je momentálně studentkou 2. ročníku SŠ pedagogické a zaujala mě její škola i předměty; špatně zvolený obor VŠ, frustrace ze školství v mládí a zjištění, že bez titulu nelze dojít dál; po absolvování gymnazijního studiu jsem chtěla další studiu hodit za hlavu, ale při první příležitosti jsem při vysoké škole stejně pracovala s dětmi předškolního věku; náhoda mě přivedla po mateřské dovolené do školství na pozici asistenta pedagoga a tehdy jsem se po mnoha letech zaměstnání v jiném oboru jsem si uvědomila, co mě doopravdy naplňuje; dříve mě to nenapadlo, že tahle možnost existuje, že můžu jít a studovat tentokrát, co mě baví a využít své dlouholeté zkušenosti s výchovou vlastních dětí; doplnění vzdělání, abych mohla zůstat v práci, která mě baví; v mládí jsem si myslela, že nemám schopnosti na to, vystudovat tento obor; ukončení provozu ve firmě; v mládí jsem jsi vybrala obor, který mě nenaplňuje a nemá smysl; v adolescenci mi byl rodič vybrán jiný obor s tím, že pro tuto práci nemám předpoklady; v mládí jsem se hrnula do práce a nechtěla jsem o dalším studiu ani slyšet, nyní se mi naskytla možnost pracovat v MŠ, moc se mi ta práce líbí, a tak si doplňuji potřebné vzdělání; v mladším věku jsem o práci s dětmi nikdy neuvažovala a rozhodla jsem se až po kurzu, kterého byla součástí praxe ve školství; podpora manžela po mateřské k získání kvalifikace v oboru, který jsem chtěla studovat již v mládí; byla jsem tele, které si myslelo, že maturita stačí, nikoliv, rozum jsem dostala až po třech dětech a splnila jsem si svůj sen; získala jsem odvahu až v pozdějším věku; ze zdravotních důvodů jsem předškolní pedagogiku tehdy studovat nemohla; změna povolání po mateřské.*

Otázka č. 11: Co mi činí, případně činilo, největší potíže při studiu?

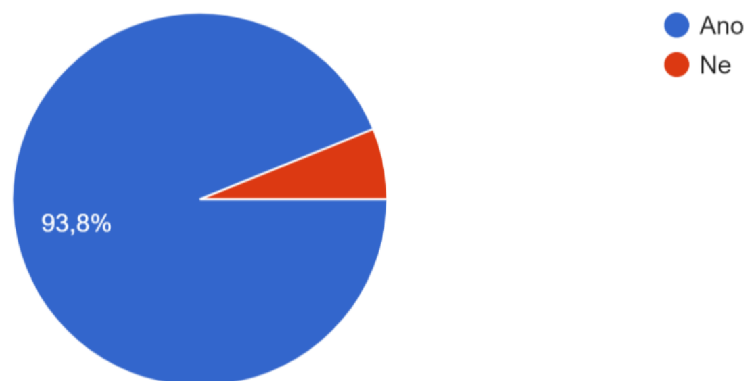
Další otázka v pořadí směřovala na to, v čem vnímali respondenti největší obtíže při studiu a co bylo pro ně nejnáročnější. Variant možností bylo u této otázky celkem 8: *dojíždění na fakultu; nedostatek času a energie na učení; málo finančních prostředků; neefektivní hospodaření s časem; absence silné motivace; náročné předměty a zkouškové období; věnování se studiu v pozdních denních hodinách; náročná rodinná situace*. Za nejobtížnější považovalo **57,5 %** respondentů „**nedostatek času a energií**“. Hned jako další zvolilo 48,6 % oslovených osob odpověď „věnování se studiu v pozdních denních hodinách“. Následně uspěla varianta „náročná rodinná situace“, kterou si vybralo celkem 46,6 % dotazovaných lidí. Skupina 19,2 % lidí označila za značně vyčerpávající „dojíždění na fakultu. Stejného výsledku dosáhlo 15,1 % odpovědí od respondentů na „neefektivní hospodaření s časem“ a „náročné předměty a zkouškové období“. Ke druhému nejméně vytěžujícímu faktoru spadá odpověď „málo finančních prostředků“, pro niž přičetlo svůj hlas 4,1 % dotazovaných. V závěsu s 3,4 % hlasujících stojí možnost odpovědi „absence silné motivace“. V otázce měli respondenti opět příležitost sdělit svůj obsah odpovědi, jichž byla malá ochutnávka: *neochota stávajícího zaměstnavatele uvolňovat mě v práci, která byla v té době mimo obor; podmínky studia; absurdity s byrokracií a nesmyslnými požadavky učitelů, naštěstí jich není tolik; hra na hudební nástroj; předměty, které mi nepřišly užitečné a dále to, že jsem chtěla vykazovat co nejlepší výsledky, získat červený diplom; na učení po 40. roku věku je hlava už stará a učení jde mnohem hůře než v mládí, což ovšem kompenzuje určitá životní zkušenost a efektivnější práce se stresem; nedomyšlený rozvrh předmětů; vytíženost, práce v MŠ, výchova dcery, péče o domov; jsem samoživitelka s dvěma dětmi, tudíž všechny uvedené možnosti*“. Mezi složitostmi se našlo i pozitivum studia, které zmiňuje jeden respondent odpovědí: *studium mě baví, tudíž nepociťuji, že by mi studium činilo nějaké obtíže*“.

Otázka č. 12: Nastala někdy situace, kdy jste uvažoval/a o ukončení studia?

Dvanáctá otázka měla od respondentů zjistit, zda se někdy dostali do situace, kdy si přemítali myšlenku, že vzdají snahu se studium pokračovat dále. Z grafu je patrné, že nejvíce respondentů, tedy **53,4 %** zvolilo odpověď „**nikdy**“. 31,5 % představuje výsledek pro odpověď „jen párkrát“. Variantu odpovědi „častokrát“ vybrali respondenti v zastoupení 11 % a nejnižšího výsledku dosáhla odpověď „každou chvíli“, na kterou zodpovědělo pouze 4,1 % účastníků výzkumného šetření. Ze zjištění plyne fakt, že více jak polovina respondentů o předčasném ukončení zvoleného studia nepochybuje.

Otázka č. 13: Máte podporu ve Vaší rodině?

Velká většina respondentů – **93,8 %** nachází **podporu ve své rodině**. Ze získaného poznatku je zřejmé, že se rodina podílí na vytváření příznivých podmínek pro vzdělávání studujících osob a přispívá jim k pozitivním studijním výsledkům.

Otázka č. 14: Co nebo kdo Vám při studiu nejvíce pomáhá/pomáhalo?

V dalším pořadí byla otázka, která od respondentů zjišťovala, co jim během studia nejvíce pomáhalo, případně kdo jim zjednodušoval jejich cestu ke zdárnému dosažení vytyčeného cíle. Na otázku odpovídali respondenti volnou odpovědí. Nejvíce sečtených hlasů náleželo odpovědi: *rodina; manžel; děti (potomci)*. Následnou častá odpověď v sobě zaznamenávala spolužáky a vzájemná podpora mezi sebou, kolegyně a přátelé. Další používanou odpovědí byla vnitřní motivace, vůle, odhodlání studovat a vize práce v mateřské škole, dokonce i zaměstnavatel. Několik hlasů náleželo odpovědi: *nic a nikdo*. Jiné dopovědi zněly takhle: *zkušenosti z vlastní praxe; musím si pomoci hlavně sama; pohled na výplatní pásku a fakt, že jinde bude hůř; předchozí studium, které bylo oproti nynějšímu velmi náročné; získané vědomosti; každá jednotlivá úspěšně složená zkouška; pocit, že jdu vlastní cestou, což bylo pro mě neskutečný motor. Ale také velkou pomocí byla pro respondenty káva a čokoláda.*

Otázka č. 15: Za co vděčíte studiu?

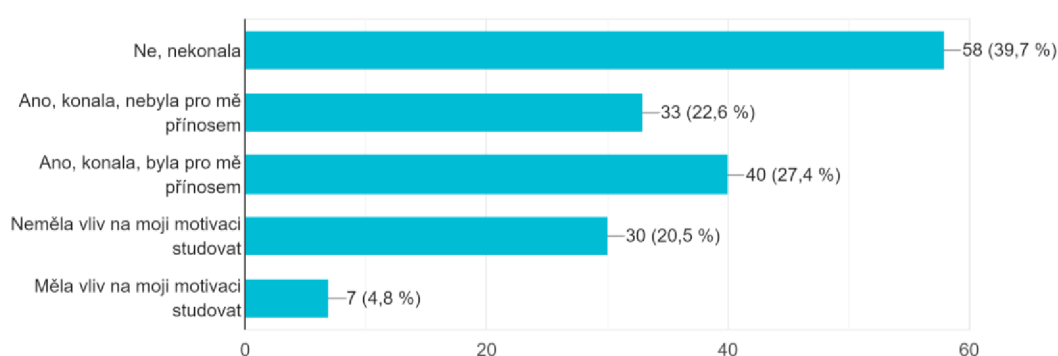
Na otázku „za co vděčíte studiu“ se shodoval velký počet respondentů na odpovědi, že nejvíce jsou vděční za nové vědomosti, znalosti, zkušenosti, rozšíření obzorů, lepší orientaci v oboru a velmi si cení příležitosti, kdy se seznámili s novými lidmi a utvořili si mezi některými blízké přátelství. Také je v odpovědích hodně zmíněné dosažení očekávaného titulu (vyššího sociálního statusu) a odborné kvalifikace. Další četnou odpovědí bylo získání nové práce a s tím spojené dosáhnutí životního cíle stát se učitelem/učitelkou v MŠ. Mnozí díky studiu překonali sami sebe, dokázali si, že i v těch nejtěžších chvílích pokaždé zvítězili nad svým strachem. Velká skupina lidí vnímá přínos v tom, že jim poznatky ze studia pozitivně ovlivnily vztah s dětmi a zlepšily celkový přístup a pohled na svět dětí. Dokonce jeden respondent napsal, že si může během studia odpočinout od každodenních povinností, když odjede za školou jednou měsíčně na celý týden. Jiný respondent zase získal nový pohled na školství a další dotazovaný

zmiňuje pozitivum v lepším finančním ohodnocení. Mezi odpověďmi se našly i ty negativní, kdy 3 respondenti odpověděli, že jim studium nic nepřineslo, ba naopak jim vzalo volný čas „ztracené večery“ a bohužel se nedozvěděli nic nového a pro ně přínosného.

Otázka č. 16: V čem vnímáte velký přínos studia předškolní pedagogiky?

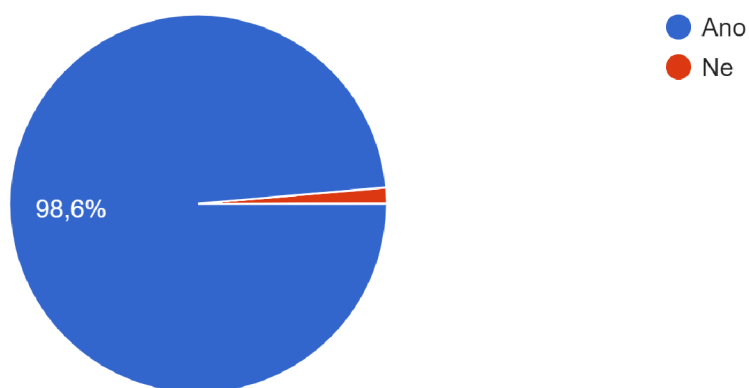
Otázka mířila na zpětnou vazbu od respondentů, jenž měli napsat subjektivní názor na to, v čem je studium předškolní pedagogiky obohacující. Největší část dotazovaných osob odpověděla, že velký přínos vnímá v rozšíření obzorů, posunu v oblasti pedagogických znalostí a dovedností a získání nových informací, jež mohou převádět do praxe. Jiní odpovídali, že díky studiu se jim otevřela možnost nahlédnout do problematiky předškolního vzdělávání, pochopili tím souvislosti předškolní výchovy a rozvinuli své kompetence nezbytné pro vykonávání profese učitele/učitelky v MŠ. Studium velké řadě respondentů poskytlo užitečné rady a tipy, jak nahlížet na dětský svět a vnímat děti více do hloubky s ohledem na jejich individuální potřeby. Odpověď, která se opakovala, sdělovala, že značné pozitivum ve studiu předškolní pedagogiky vidí ve zkvalitnění učitelské profese, zlepšení vzdělání pedagogů, a celkové změně školství. Mezi odpověďmi se objevilo: zvýšení sebevědomí; poznatky pro můj soukromý život; doplnění kvalifikace; formuje to osobnost; možnost většího výběru práce; nové profesní uplatnění; moci pracovat i v důchodu; porozumění administrativních částí pedagogické práce; znalost legislativy; načerpání inspirace; lepší orientace v diagnostice a vývoji dítěte; možnost pracovat s dětmi; klid od ředitelky, která na mě naléhala, abych si doplnila vzdělání; seznámení s novými lidmi; jsem jiný člověk s jiným pohledem na svět.

Otázka č. 17: Konala se během Vašeho studia distanční výuka? Byla pro Vás přínosem? A měla vliv na Vaši motivaci?

Předposlední otázka zjišťovala, jestli se dotazované osoby dostali do situace, kdy museli být účastníky distanční výuky z důvodu pandemie a zároveň se ptala respondentů, v případě, kdy se setkali s tímto způsobem výuky, zda jim vyhovovala a změnila se intenzita jejich motivace. Nejvyšší počet **39,7 %** respondentů se během jejich studia **nedostal do přímého kontaktu s distanční výukou**, tudíž se nikdy nekonala. U dotazovaných, kterých se distanční výuka týkala, tak pro **27,4 %** lidí byla **přínosná**, pro 22,6 % dotazovaných jedinců přínosná nebyla a 20,5 % respondentů odpovědělo, že žádný převrat v motivaci nepocítily. Z toho 4,8 % respondentů se přiklání k názoru, že distanční výuka jejich motivaci ke studiu změnila.

Otázka č. 18: Kdybyste mohl/a vrátit své rozhodnutí, zvolil/a byste cestu ke studiu předškolní pedagogiky znovu?

Poslední otázka v dotazníku poskytuje odpověď na jakési poohlédnutí za uplynulým časem a zamyšlením se nad **98,6 %** účastníků dotazníku by možnost studovat předškolní pedagogiku **nevrátilo**, svého rozhodnutí nelitují, proto by si celý studijní proces znovu zopakovali.

7.1 Shrnutí výsledků z kvantitativní části výzkumu

Bylo zjištěno, že se studiu předškolní pedagogiky věnují nejčastěji lidé s vysokoškolským vzděláním. Přesahující polovina, 52,3 % osob s vysokoškolským vzděláním se rozhodla svou kvalifikaci dále rozšiřovat, z toho zbylých 47,7 % absolventů středních škol se vydalo na vysokou školu studovat předškolní pedagogiku.

Vysoké procento respondentů již v současnosti pracuje ve školství. Z velké části jsou zaměstnáni v mateřské škole. Osoby pracující mimo školství se nejvíce hlásili ze zdravotnictví.

Největší počet účastníků dotazníkového šetření vykázalo pětiletou praxi v zařízení mateřských škol.

76,9 % dotazovaných osob potvrdilo, že se již s učitelstvím v MŠ setkala, tudíž se dá předpokládat, že už mají nějaké zkušenosti s předškolním vzděláváním. Z toho 72 % jedinců odsouhlasilo, že je tato zkušenost ovlivnila při rozhodování studovat předškolní pedagogiku. Svě tvrzení odůvodňovali opakujícím se zněním odpovědi: *z důvodu vlastní touhy a zájmu stát se učitelem v MŠ, a požadavkům plynoucím ze školského zákona – doplnit si kvalifikaci pro vykonávání profese učitele/učitelky v MŠ.*

Téměř polovina účastníků (50,7 %) vyvrátila, že je vlastní zkušenosti s rodičovstvím dovedly k odhodlání zahájit studium zaměřené na obor učitelství pro MŠ.

Velká většina respondentů (69,4 %) souhlasila, že získané poznatky ze studia aplikují ve výchově svých dětí.

7.1.1 Zodpovězení výzkumných otázek

Otázka č. I:

Rozhodující impulzy k zahájení studia předškolní pedagogiky: Více jak polovina dotazovaných osob (59,6 %) uvedla, že **důvodem pro studium předškolní pedagogiky byla nutnost dodělat si patřičné vzdělání, protože je práce s dětmi naplňovala, ale neměli vhodnou kvalifikaci pro výkon učitelské profese.** Ve volné odpovědi se objevilo často: *splnění si snu.* Téměř 90 % lidí v dotazníku uvádí spíše vnitřní motivaci ke studiu.

V rámci výzkumu bylo také odhaleno, že největší zastoupení tvořili jedinci, pro které byla důvodem, vzdělávat se v oboru učitelství pro MŠ až ve středním věku, touha rozvíjet svou profesní dráhu. U volné odpovědi zaznělo několikrát: *výběr nevhodného oboru v mládí*.

Otázka č. II:

Nástrahy a překážky během studijních let: Přesahující polovina respondentů (57,5 %) přiznala, že **nedostatek času a energie byly pro ně při studiu nejtěžší překážkou**. V hojnějším počtu zaznívalo u možnosti volného výběru odpovědí: *neužitečné předměty a nesmyslné požadavky učitelů*.

Přes padesát procent účastníků v dotazníkovém šetření se ztotožnilo s výrokem, že je nikdy nenapadlo studium vzdát.

Otázka č. III:

Podpora a zdroje motivace k vytrvání u studia: Převážná část jedinců (93,8 %) souhlasila, že jim jejich **rodina vyjadřovala podporu a usnadňovala průběh studijních let**. Ukázalo se, rodina, partner a děti znamenali pro mnoho respondentů značnou pomoc při zvládnání studijních povinností. Některým byla nápomocná denní dávka dobré kávy nebo kus čokolády.

Dotazníkové šetření odhalilo, že hojný počet lidí děkuje studiu za nové vědomosti, zkušenosti, rozšíření obzorů, lepší orientaci v oboru, a za příležitost poznat nové lidi, utvořit blízké přátelské vazby.

Velkým přínosem bylo pro široké zastoupení respondentů rozšíření obzorů a posunu v oblasti pedagogických znalostí, dovedností a získaných nových informací pro praxi.

39,7 % dotazovaných osob se do přímého kontaktu s distanční výukou nedostalo. 27,4 % jedinců, kteří osobně zažili distanční výuku, přinesla tato forma vyučování pozitivní.

V závěru kvantitativního výzkumu bylo zjištěno, že takřka všichni respondenti (98,6 %) svého rozhodnutí studovat obor pro MŠ nelitují.

8. Zpracování kvantitativní části výzkumu a její analýza dat

Rozhovory byly po souhlasu s respondentkami nahrávány prostřednictvím diktafonu a následně zaznamenané do písemné podoby formou přepisů – transkripce. U přepisů jsem respondentkách přiřadila fiktivní jméno. V příloze se nachází struktura rozhovoru s tučně vyznačeným písmem pro otázky a pod každou otázkou je uvedené sdělení od respondentech. Níže jsou stručně představeny respondentky oslovené pro výzkum.

Tabulka č. 2: Představení respondentů

Fiktivní jméno	Věk	Délka praxe v MŠ	Vzdělání
Kateřina	47	2 roky	Středoškolské – Střední průmyslová škola oděvní Střední škola obchodu a podniku studuje – Bc. – Učitelství pro MŠ
Jana	52	7 let	Středoškolské – Střední zdravotnická škola absolventka vysoké školy – učitelství pro MŠ

8.1 Představení participantek:

Respondentka Kateřina, 47 let

Kateřina pracuje dva roky na pozici asistenta pedagoga v mateřské škole státního typu ve středu většího města. Osobní zkušenosti s profesí učitele v MŠ získala během třičtvrtě roku v městské mateřské škole a poté jako asistent pedagoga ve dvou MŠ.

Respondentka Jana, 52 let

Jana pracuje v jedné vesnické mateřské škole jako učitelka již sedmým rokem. Předtím se pohybovala pouze ve zdravotnictví, kde vykonávala profesi zdravotní sestry.

8.2 Jednotlivé kazuistiky

Rozhovor s Kateřinou

Kateřina je asistentem pedagoga v mateřské škole, která se nachází ve středu města. Ve zdejší mateřské škole pracuje druhým rokem. Od druhého pololetí má smlouvené pracovní místo na pozici učitelky v jedné vesnické mateřské škole. Kateřina je momentálně ve čtvrtém ročníku bakalářského studia oboru učitelství pro MŠ. Studium si prodloužila o rok a na jaře ji čekají státní závěrečné zkoušky. Rozhovor proběhl v domácím prostředí, tudíž měla atmosféra klidnou povahu.

Kateřina se **k předškolní pedagogice dostala díky jejímu druhému synovi**. Vzhledem k tomu, že se jí narodil v pozdějším věku, věděla, jaké jsou její priority a začala přemýšlet o dalších plánech. Uvědomila si, že by chtěla vykonávat profesi, která by jí více naplňovala a zároveň si chtěla doplnit vysokoškolské vzdělání, zvláště když viděla, že spousta jedinců už titul získalo, přitom jejich znalosti tomu mu neodpovídaly. Kateřina se zmínila **o svém snu z mládí**, kdy si přála **být učitelkou**, tudíž k pedagogice měla vždy blízký vztah. *„Jak mám blízko k obchodu a mám cítění takový tý spravedlnosti ultimátní, tak jsem si zvažovala, že bych studovala buď práva nebo pedagogiku, kterou jsem chtěla dělat vlastně už jako malá holka, chtěla jsem být paní učitelka.“* Kateřina vysvětluje, že byly **v tehdejší době jiné podmínky pro vzdělávání**. Od mládí se pohybovala v obchodní sféře, kde dokonce zastupovala vedoucí funkci. Při mateřské si ještě dodělávala druhou střední školu, aby získala potřebnou kvalifikaci. Respondentka Kateřina si nakonec poslala tři přihlášky na vysoké školy, a právě jednou z nich byla vysoká škola, která se věnovala učitelství pro mateřské školy. Kateřina uvádí, že zde byly náročné přijímací zkoušky, a když se dozvěděla, že je přijatá, nechtěla tuto příležitost zahodit. Původně chtěla studovat učitelství pro první stupeň, ale musela zvolit školu, kde bylo umožněno dálkové studium.

Studium si Kateřina prodloužila o rok kvůli náročné rodinné situaci. Její děti byly v tu chvíli pro ni v žebříčku hodnot na prvním místě. Rozhodla se, že se ke státním závěrečným zkouškám přihlásí o rok později.

Největší motivací pro zahájení studia byly pro Kateřinu **její dva synové**. Když byla prvnímu synovi diagnostikována vývojová dysfázie, začínala se o tuto problematiku

intenzivně zajímat. Naučila se, jak se synem pracovat, a to ji naučilo být více trpělivá a empatická. Kateřina o sobě tvrdí, že dokáže porozumět dětskému světu, protože ona sama v sobě cítí ještě kus dítěte, a tak nerada vidí, když se k dětem někdo chová bezohledně... *„rve mi žíly a bolí u srdce, když se lidi chovají k dětem špatně, protože ty dětský traumata tady jsou, který ublíží na celý život, a to já nechci a chci se podílet na tom, že se to dítě nebude.“* Proto by si přála, aby se mohla podílet na budování bezpečného a přátelského prostředí, kde budou vyrůstat sebevědomé děti, a kde dostanou prostor pro sebevyjádření i děti s nějakými problémy. Zároveň jí záleží na tom, aby se setkala s kolegyní, se kterou bude na stejné vlně a jejich spolupráce přispěje k láskyplnému klimatu celé třídy. V souhrnu potvrdila, že **další motivací je touha o celkové zlepšení přístupu k dětem a respektování jejich odlišností.**

Kateřina absolvovala kurz asistenta pedagoga, který dělala zároveň s vysokou školou. Když se v roce 2020 zavedla distanční výuka, s radostí ji uvítala, protože si u ní mohla zabezpečit svoje dvě děti a zároveň si během výuky uvařit. Dokonce byly pro ni některé přednášky více atraktivní než na půdě fakulty.

Respondentka popřela, že by studovala jen z rozmaru, aby na nějaký moment unikla ze stereotypu. Ve studiu má zakořeněný vyšší cíl, a tím je **osobní vize, že bude ve školství prospěšná** a pro děti nápomocná. Dokonce v předchozím zaměstnání **byla lépe finančně ohodnocená, ale obor managementu jí nepřinášel uspokojení.** Potřebovala najít smysluplnější pracovní uplatnění, kde si bude jista, že obohacuje druhé lidi, zejména děti. Přijetí výzev se nikdy nevyhýbala, ba naopak se k úkolům a povinnostem stavěla zodpovědně. *„Dokážu přijmout zodpovědnost, a už je to vidět v tom, že se o moje děti starám úplně sama celou dobu a u toho dokážu studovat... dokážu se zodpovědnosti postavit“*

Poznatky, jež získala Kateřina v rámci studia, **mají pozitivní vliv na výchovu jejích dětí.** Nejvíce ji obohatilo odvětví psychologie, protože ji informace dovedly k zjištění, jakých se dopustila ve výchově chyb a mohla se tak začít zlepšovat ve výchově a vzdělávání dětí. Podle jejího názoru nejde v rodičovství o práci na dětech, ale o vědomém přístupu sama k sobě. Kateřina přiznává, že nastávají i chvíle, kdy se nechá unést emocemi, ale své projevy chování dětem pokaždé odůvodní.

Kateřinu motivaci k dokončení studia **posílil pocit zklamání ze školství**. Najednou se u ní probudila velká potřeba začít dělat správné věci a provádět je kvalitně. Nekritizuje všechny pedagogy, ale přesto se domnívá, že se v mateřských školách objevují učitelé, kteří nerespektují potřeby dětí. Mezi nimi se objevuje malá část pedagogů, jenž se řídí podle RVP (Rámcový vzdělávací program). (smutný výraz)

Pro Kateřinu je neobtížnější to, že musí věnovat veškerým **úkolům spojeným se školou v nočních hodinách**, protože jindy je zcela nemožné si kvůli rodičovským povinnostem vyhradit čas. Kateřina se svěřila, že všechny starosti na ní zanechaly následky. Během studia přibrala 30 kg, z nedostatku financí přestala o své tělo tolik pečovat. Kateřinu mrzí, že i přes obrovskou snahu a úsilí, častokrát ve škole člověk ztroskotá na úplných maličkostech.

Kateřina se nikterak zvláště nepozastavila nad tím, že studuje v pokročilejším věku, ale přiznává, že občas jí hlavou **proběhly myšlenky, kdy chtěla rezignovat**. „*Najednou se naválily seminárky, zkoušky, ... a bylo toho hodně.*“ Ale nad vodou ji držela víra, že nová generace přispěje k rozkvětu. Mimo to vidí **v profesi učitele v MŠ velký smysl**.

U Kateřiny není získání titulu důležitou hodnotou, protože jí jde o vzdělání a to, co se v rámci studia nového dozví. Může být studiu vděčná za nespočet pozitiv, „*... vzdělání mi dalo spoustu poznatků pro můj vlastní život, pokoru k jiným vzdělaným lidem, jedno s druhým.*“ **Vzdělávání přináší Kateřině radost.**

Podporu nemá Kateřina téměř žádnou. **Ve studiu ji nejvíce povzbuzují její dvě spolužačky**, které jsou jedna pro druhou velkou oporou. Rodina se o Kateřinin život zajímá velmi málo a s kolegyněmi nemá vybudované pevné přátelské pouto, aby s nimi mohla sdílet své studijní úspěchy.

Respondentka Kateřina jednoznačně souhlasila, že by znovu cílila na obor učitelství pro MŠ. Mezi dětmi se cítí dobře a dokážou ji dobít jejich energií. Kdyby se rozhodla pro vlastní mateřskou školu, využila by alespoň manažerské schopnosti.

Rozhovor s Janou

Jana je učitelkou v mateřské škole již sedmým rokem. Mateřská škola se nachází na venkově. Do zdejší mateřské školy nastoupila na pozici učitelky, když započala druhý ročník bakalářského studia oboru učitelství pro MŠ. Po zdárném ukončení tříletého studia se ještě vydala na **navazující magisterské studium**. Rozhovor proběhl na půdě mateřské školy, kde je Jana zaměstnána. Celý rozhovor probíhal přirozeně, plynule, bez rušivých elementů.

Jana vystudovala **střední zdravotnickou školu** a po maturitě si podala přihlášku na vysokou školu se zaměřením na učitelství biologie a tělovýchovy na ZŠ. Bohužel se při přijímacích zkouškách zranila a před novou šancí zavřela vrátka. *„... a další rok už jsem to nezkoušela, protože jsem začala rovnou pracovat, a to už se mi nechtělo. Navíc jsem byla tím úrazem odrazená.“* Hned, co se uzdravila, začala pracovat v nemocnici jako všeobecná zdravotní sestra od dovršení svých osmnácti let.

Od nástupu do zaměstnání, až do začátku učitelování, Jana nezměnila pracovní pozici ani místo výkonu práce. Celých 19 let působila na oddělení kardiologie intenzivní péče. Její pracovní doba činila dvanáct hodin a střídaly se jí denní a noční směny.

V současné době pracuje Jana v jedné mateřské škole na venkově. Do zdejší mateřské školy byla přijata v době, kdy studovala druhým rokem na vysoké škole obor učitelství pro MŠ. Mateřská škola se jí stala osudovou, jelikož zde trávily své rané dětství její neteře a v prvním ročníku tady absolvovala pedagogickou praxi. Po bakalářském studiu navázala na magisterské, poněvadž ji **vzdělávání přinášelo potěšení**. *„Potom jsem ještě pokračovala na magistra, protože mě vzdělávání bavilo a chtěla jsem ještě zkusit další studium toho samého oboru.“*

K předškolní pedagogice si Jana našla hned několik cest. **Studium na vysoké škole** jí po několika letech **opět začalo lákat** ve chvíli, kdy její dvě **kolegyně navštěvovaly** přes víkend **sociálně zdravotní fakultu**. Akorát se jí už zdravotnický obor moc nezamlouval, tak chtěla zavítat do jiných vod. Jana ještě podotýká, že bylo postupně od nadřízených vyžadováno, aby si zdravotníci **doplnili vyšší vzdělání**. Jana tedy přemýšlela o možnostech dalšího vzdělání a jevil se pro ni **nejatraktivnější učitelství pro MŠ, protože by velkým benefitem byly volné víkendy, svátky a prázdniny**.

Jana popisovala, že pro ni **přestala být profese zdravotní sestry atraktivní** z důvodu vyčerpání, náročné pracovní doby, všudypřítomného utrpení a smrti i špatného finančního ohodnocení. **Od útlého věku se každou chvíli pohybovala mezi dětmi, ať už v roli sourozence, tety či rodiče.** Zmiňovala, že **v dětství si přála stát se učitelkou**, a protože si celý život s sebou nesla neúspěšný zážitek z přijímaček, chtěla svůj sen transformovat do reality. *„A chtěla jsem si splnit svůj sen z dětství, kdy jsem původně chtěla být učitelkou, a byl pořád ve mně malý pocit zklamání z neúspěchu, kdy jsem pohořela při přijímačkách na vysokou školu...“* Proto se rozhodla, že půjde štěstí naproti a vydala na obor, který se věnuje předškolnímu vzdělávání.

Vzhledem k tomu, že měla Jana **v období studia děti mladšího školního věku**, tak uvedla tvrzení, že **zkušenosti ze studií nikterak zvláště nepůsobily na její způsob výchovy.** Jediné co, tak zařazovala metody efektivní komunikace, které se jí osvědčily. *„Třeba jsem si docela dobře osvojila efektivní komunikaci.“* Občas zavítaly k Janě pro rady její dvě sestry.

Když se Jana odhodlala v pozdějším věku ke studiu, tak si **potřebovala dokázat, že vysokoškolské studium zvládne i ve střední dospělosti**, při zaměstnání a s rodinnými povinnostmi. Mnohdy měla všeho až nad hlavu a **chtěla veškerou snahu spojenou se školou vzdát.** Naštěstí se jí motivace stále držela. Přála si došplhat do cíle a posunout se o pár kroků vpřed.

Při studiu byl pro Janu náročný **nedostatek času, trpěla spánkovým deficitem a mívala špatné svědomí, že své rodině věnuje málo času.** Všechny studijní povinnosti musela dohánět **v nočních hodinách**, což jí přinášelo velké vyčerpání a nedostatek energie. Vysvětlovala, že s péčí o děti jí velmi **pomohly babičky a tety**, protože i manžel býval častokrát přes víkendy pracovně vytížený.

Největší **podporu měla Jana jednoznačně v rodině**, u kolegyň v bývalém zaměstnání a u své kolegyně učitelky, která jí byla nejen oporou, ale i ve složitějších situacích držela za jeden provaz. Nadříceným děkuje za ochotu a vstřícnost při organizování směn a umožnění studovat při výkonu práce.

Jana by své rozhodnutí rozhodně neměnila, poněvadž je teď moc spokojená a sama sobě vděčná, že si tenkrát poslala přihlášku na vysokou školu. Pětileté studium zaměřené na předškolní pedagogiku ji v mnoha směrech obohatilo.

9. Shrnutí výsledků kvalitativní části výzkumu

Informace získané z obou rozhovorů se v některých případech shodují. Respondentky svými odpověďmi doplňují výsledná zjištění z kvantitativní části výzkumu.

Obě respondentky se před zahájením studia předškolní pedagogiky již s učitelstvím pro mateřské školy setkaly. V souvislosti s rodičovstvím a zkušenostmi s předškolním vzděláváním jejich dětí.

Kateřina si našla cestu k předškolní pedagogice díky jejímu druhému synovi, který jí pomohl k ujasnění si životních priorit. V mládí si **přála stát se učitelkou** stejně jako Jana, a tak chtěla svůj sen zrealizovat: „...chtěla jsem být pani učitelka.“ (respondentka K). „...chtěla jsem si splnit svůj sen z dětství, kdy jsem původně chtěla být učitelkou...“ (respondentka J). Janu přivedly ke studiu kolegyně studující zdravotnický obor

a vzrůstající nátlak od nadřízených s požadavkem – doplnit si vyšší vzdělání. Z důvodu velkých výhod profese učitelství v MŠ, které nabízely volné víkendy, svátky a prázdniny, se rozhodla pro studium předškolní pedagogiky. Mimo to, měla **k dětem** vždycky **blízký vztah**, ať už v roli sourozence, tety či matky.

Nejsilnější motivací pro zahájení studia předškolní pedagogiky byly pro Kateřinu **její dva synové**. Synova diagnostikovaná vývojová dysfázie přiměla Kateřinu k hlubšímu proniknutí do dané problematiky a vzbudila zájem o oblast pedagogiky. K dalším motivačním faktorům připisuje touhu po celkovém **zlepšení přístupu k dětem a respektování jejich odlišností**: „...rve mi žíly a bolí u srdce, když se lidi chovají k dětem špatně... .. chci se podílet na tom, že se to dítě nebude.“ (respondentka K). Janu motivovala k odhodlání započít studium **uhasínající vášeň ke stávajícímu povolání zdravotní sestry**. Začínala se cítit vyčerpaně a **zatoužila po změně**.

Vzdělávání přináší Kateřině i Janě **potěšení**. Jana se dokonce po bakalářském studiu vydala na navazující magisterské, které zdárně dokončila. Vzhledem ke vzdělávacím možnostem současnosti si mohla Kateřina vybrat obor předškolní pedagogiky, který umožňuje studovat dálkově, což v tehdejší době nebylo reálné. Kateřinina motivace se s **pocitem zklamání ze školství** v průběhu studia stávala silnější a pevnější. K cíli ji povzbuzovala osobní vize – **být ve školství prospěšná**. Byla vděčná za přibývající

znalosti a vědomosti, a každou novou zkušenost. K managementu se nechtěla vrátit, protože ji už tento obor nenaplňoval. Jana si chtěla dokázat, že **vysokou školu zvládne i ve střední dospělosti**. Navíc ji tížilo svědomí z minulého neúspěchu při snaze, dostat se na vysokou školu.

U obou respondentek představovalo největší překážku při studiu **nedostatek času, vyčerpání a věnování se studijním povinnostem v nočních hodinách**. Pro Janu bylo náročné vědomí, že se své rodině nevěnovala kvůli studiu více pozornosti. Obě napadly **myšlenky o ukončení studia**.

Poznatky získané v rámci studia **sehrávaly ve výchově Kateřininých dětí důležitou roli**, kdežto Jana se s tímto tvrzením téměř neztotožňuje, protože v období jejích studijních let neměla děti v předškolním věku.

Během studia Kateřinu nejvíce podporovaly její **dvě spolužačky**. Jana nacházela největší oporu **v rodině**, ale **podporu** měla také **u kolegyň z práce**.

9.1.1 Zodpovězení výzkumných otázek

Otázka č. I:

Rozhodující impulzy k zahájení studia předškolní pedagogiky: Z obou rozhovorů vyplynulo, že rozhodující impulzy vedoucí k zahájení studia předškolní pedagogiky vycházely především z **vnitřních motivů**. Byla tím touha o naplnění **životního snu, stát se učitelkou v mateřské škole**. Motivace vycházela z přání zlepšit přístup k dětem a být vnímavější k odchýlkám ve vývoji dítěte, na základě zkušeností s vlastními potomky. Uhasínající vášeň ke stávajícímu povolání, která probudila potřebu učinit změnu v životě, měla velký vliv na rozhodnutí studovat obor Učitelství pro mateřské školy. **Podněty z vnějška** zahrnovaly benefiční výhody profese učitele v mateřské škole (volné víkendy, svátky a prázdniny), požadavky od nadřízených – doplnit si vysokoškolské vzdělání.

Otázka č. II:

Nástrahy a překážky během studijních let: Při vzdělávání se v období střední dospělosti je největší překážkou nedostatek času, vyčerpání a věnování se studiu v nočních hodinách. Objevují se pocity zmaru a myšlenky o ukončení studia.

Otázka č. III:

Podpora a zdroje motivace k vytrvání u studia: Velká podpora při zvládnání studijních povinností je spatřována v rodině, u spolužáků a spolupracovníků. Intenzita motivace vzrůstala díky vlastnímu přesvědčení o úspěšném ukončení studia ve středním věku, a díky pocitu zklamání ze školského systému, s čímž souvisela potřeba být ve školství prospěšná.

10. Diskuze

Cílem výzkumu bakalářské práce bylo zjistit, co motivovalo jedince ve střední dospělosti ke studiu předškolní pedagogiky. Výzkumná část mapovala prostřednictvím dotazníkového šetření a dvou hloubkových rozhovorů motivaci při rozhodování zahájit studium ve střední dospělosti, zkoumala, s jakými překážkami se museli studenti vypořádat, a co jim pomáhalo k dosažení cíle.

Získaná data z výzkumu ukázaly, že k rozhodnutí studovat obor Učitelství pro mateřské školy vedl jedince jejich osobní cíl, a tím bylo přání stát se učitelem mateřské školy. Rozhodnutí vycházelo z nároků a podmínek kladené na profesi učitele mateřské školy. Jak zmiňuje Průcha (2002), učitelkou mateřské školy může být osoba, která splňuje kvalifikační předpoklady. (Průcha, 2002). Výsledky nalézají schodu v dalším zjištění, kde Průcha (2014) ve své publikaci uvádí, že motivace dospělých k učení a vzdělávání se je vyvolána určitým podnětem, který vede k naplnění a uspokojení dané potřeby. V tomto případě chtěli studenti uskutečnit své přání o vysněném povolání učitele v MŠ a učinili tak krok k dosažení stanoveného cíle. Myslím si, že touha o splnění si svého snu může být tím největším hnacím motorem, který vede jedince ke studiu pedagogického oboru zaměřeného na předškolní vzdělávání.

Informace z dotazníkového šetření a hloubkový rozhovorů podložily teoretický výklad od Horké a Syslové (2011), které zvýrazňují velmi důležitou predispozici vztahující se k profesi učitele mateřské školy, a tou je láska k dětem ze strany učitele. Respondenti se převážně shodovali na tom, že kladný vztah k dětem a zájem s nimi pracovat je přivedl ke studiu předškolní pedagogiky.

V jednom rozhovoru byl rozkrytý další rozhodující impuls vedoucí ke studiu předškolní pedagogiky, a tím bylo přání zlepšit přístup k dětem, vytvořit pro ně bezpečné a přátelské prostředí, ve kterém poroste jejich zdravé sebevědomí, a kde dostanou prostor pro vyjádření svých potřeb i děti s nějakou vývojovou zátěží. Opravilová (2016) zdůrazňuje, že hlavním záměrem v předškolním vzdělávání je podporovat, motivovat, rozvíjet složku osobnosti dítěte. Takže fakta z výzkumu vycházejí z dalšího teoretického výkladu, který také popisuje, že by se učitelé

v předškolním vzdělávání měli postarat o všestranný rozvoj dítěte, zkvalitňovat jeho nedostatky a podílet se na vytváření příznivých podmínek pro výchovu a vzdělávání.

Dále bylo zjištěno, že pro konečné rozhodnutí, zahájit studiu, měl vliv uhasínající zájem v současném zaměstnání, což mělo za následek udělat v profesním životě změnu. O této potřebě hovoří Vágnerová (2007) v souvislosti s pojmem generativity, kdy dospělí jedinec usiluje o dobrém postavení ve společnosti, čímž je myšleno například angažmá v politickém dění a pozice v perspektivním zaměstnání.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnovala motivaci studentů, kteří se ve střední dospělosti rozhodli studovat obor pedagogiky zacílený na předškolní věk. Teoretická část se zabývala tématem vzdělávání dospělých, zaměřila se na motivaci, představila poznatky z vývojové psychologie vztahující se ke střednímu věku, popsala charakteristické znaky a životní úkoly ve střední dospělosti, nastínila problematiku krize střední dospělosti a seznámila s předškolní pedagogikou, profesí předškolního pedagoga, nároky na jeho osobnost a kompetence. Teorie pomohla uvést do tématu, kterému se bakalářská práce věnovala.

Cílem praktické části bylo odhalit, co motivovalo jedince k rozhodnutí začít studovat učitelství pro mateřské školy, s jakými překážkami se museli v průběhu studia vypořádat, co jim pomáhalo k úspěšnému dokončení studia. Pozornost byla věnována mapování motivace vedoucí k volbě profese učitele mateřské školy. Praktická část představovala smíšený výzkum, který byl rozdělen na dvě části. Pro kvantitativní část byla použita metoda dotazníkového šetření a kvalitativní část obsahovala dva hloubkové rozhovory. Výzkum se zaměřil na tři dílčí výzkumné otázky.

První otázka si kladla za úkol zjistit, jaké rozhodující impulsy měly vliv k zahájení studia předškolní pedagogiky. Dotazníkové šetření ukázalo, že nejčastější důvod k rozhodnutí studovat předškolní pedagogiku vycházel z kvalifikačních podmínek profese učitele mateřské školy. Studenti byli podníceni svým osobním zájmem o vykonávání této profese, která se váže na určité kvalifikační požadavky. Z rozhovorů bylo zjištěno, že největší impulz při rozhodování měla touha o naplnění vytouženého snu – stát se učitelem mateřské školy. Dalším motivem bylo přání zlepšit přístup k dětem a být vnímavější k odchýlkám ve vývoji dítěte. Významnou roli sehrávala uhasínající vášeň ke stávajícímu povolání, která vyvolala potřebu udělat v životě změnu.

Druhá otázka zkoumala nesnáze, s kterými se studenti potýkali v průběhu studijních let. Ze získaných dat vyplývá, že nejtěžší překážkou při studiu byl nedostatek času a energie. Pro studenty bylo náročné věnovat se studijním povinnostem v nočních hodinách, vzhledem k dalším povinnostem nebyla jiná časová možnost.

Poslední otázka zjišťovala, co posilovalo motivaci studentů ve středním věku k úspěšnému dokončení školy. Výsledky z dotazníkového šetření ukázaly, že rodina zastupovala neodmyslitelnou část v průběhu studijních let. Jejich podpora byla důležitá pro zvládnání studia ve střední dospělosti. Zjištění z jednoho rozhovoru potvrdilo, že rodina představovala nezbytnou součást úspěšného zvládnání studijních povinností. Druhý rozhovor vyzdvihoval podporu u spolužáků a kolegů. Dále bylo zjištěno, že s přibývajícím pocitem zklamání ze školství a se motivace během studia stávala intenzivnější. Z druhého rozhovoru vyplynulo, že motivaci posilovalo přesvědčení o tom, že je studium zvládnutelné i ve střední dospělosti.

Velkým přínosem bakalářské práce pro mě byly rozhovory se dvěma ženami ve středním věku. Nadchly mě jak jejich životní příběhy, tak i cesta, která je vedla k profesi učitele mateřské školy. Neuvěřitelné, jak silná může být motivace. I přes veškeré pády, nezdary a prohry se nikdy nevzdaly. Mají u mě obrovský obdiv a věřím, že pro mnohé budou inspirujícím a motivujícím příkladem.

Seznam použité literatury

- ADAIR, John Eric, 2004. *Efektivní motivace*. Praha: Alfa Publishing. Management (Alfa Publishing). ISBN 80-868-5100-1.
- BENEŠ, Milan, 2014. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4824-5.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2000. *Psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-303-X.
- MUŽÍK, Jaroslav, 2005. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus. ISBN 80-7238-220-9.
- PRŮCHA, Jan, 2014. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5232-7.
- PRŮCHA, Jan, ed., 2009. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-546-2.
- ŠTRÉBLOVÁ, Miroslava, 2014. *Vybrané kapitoly z pedagogiky: informace, výchova, pedagogika*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-669-7.
- VETEŠKA, Jaroslav, 2016. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1026-9.
- VYCHOVÁ, Helena, 2008. *Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU*. Praha: VÚPSV, v.v.i.
- VRUBLOVÁ, Yvetta, 2020. *Lidské potřeby a potřeby dítěte*. Distanční studijní text. Opava: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400
- JUŘENÍKOVÁ, Petra, 2010. *Zásady edukace v ošetrovatelské praxi*. Praha: Grada Publishing. Sestra. ISBN 978-80-247-2171-2.
- STUHLÍKOVÁ, Iva, 2007. *Základy psychologie emocí*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-282-9.
- PLAMÍNEK, Jiří, 2015. *Tajemství motivace: jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. 3. doplněné vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-9745-8
- NAKONEČNÝ, Milan, 2014. *Motivace chování*. Praha: Stanislav Juhaňák – TRITON. ISBN 978-80-7387-830-6.

NAKONEČNÝ, Milan, 1996. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0592-7.

EKMAN, Paul, 2015. *Odhalené emoce: naučte se rozpoznávat výrazy tváře a pocity druhých*. Přeložil Eva NEVRLÁ. V Brně: Jan Melvil Publishing. Pod povrchem. ISBN 978-80-87270-81-3.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2007. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5.

FARKOVÁ, Marie, 2009. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2480-5.

ŘÍČAN, Pavel, 2005. *Psychologie: příručka pro studenty*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-923-2.

HRDLIČKA, Michal, Julián KURIC a Marek BLATNÝ, 2006. *Krize středního věku*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7367-168-9

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 1998. *Vývojová psychologie*. Vyd. 3., přeprac. a dopl., v Grada Publishing 1. vyd., 2. dotisk - r. 2000. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-7169-195-X.

BLATNÝ, Marek, ed., 2016. *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3462-3.

NOLEN-HOEKSEMA, Susan, Barbara L. FREDRICKSON, Geoff R. LOFTUS a Willem A. WAGENAAR, 2012. *Psychologie Atkinsonové a Hilgarda*. 3. přeprac. vyd. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0083-3.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha, Česká republika: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

ČÁP, Jan, 2001. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8463-X.

MAREŠ, Jiří, 2013. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0174-8.

MASLOW, Abraham Harold, 2021. *Motivace a osobnost*. Přeložil Pavla LE ROCH. Praha: portál. Klasici. ISBN 978-80-262-1728-2.

ŘÍČAN, Pavel, 2006, c2004. *Cesta životem: [vývojová psychologie]* : přepracované vydání. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7367-124-7.

OPRAVILOVÁ, Eva, 2016. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha, Česká republika: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

HENDL, Jan, 2005. Kvantitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál. ISBN 978-807367-485-4.

HORKÁ, Hana a Zora SYSLOVÁ, 2011. Studie k předškolní pedagogice. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5467-7.

PRŮCHA, Jan, 2002. Učitel: současné poznatky o profesi. Praha: Portál. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-621-7.

SVOBODOVÁ, Eva a Miluše VÍTEČKOVÁ, 2017. Osobnost předškolního pedagoga: sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvíjení. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1243-0.

Elektronické zdroje:

PSYCHOLOGIE. KŘEŠŤANÉ. Krize středního věku [online]. Dostupné

z <http://psychologie.krestane.cz/p.php?Krize%20st%F8edn%EDho%20v%ECku>

Seznam použitých symbolů a zkratek

Č. Číslo.

ČR Česká republika.

EU Evropská unie.

GDPR Obecné nařízení o ochraně osobních údajů.

KG Kilogram.

MŠ Mateřská škola.

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

OSVČ Osoba samostatně výdělečně činná.

Respondentka J Respondentka Jana

Respondentka K Respondentka Kateřina

RVP Rámcový vzdělávací program.

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.

SŠ Střední škola.

Tzn. To znamená.

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník

Vážené respondentky, vážení respondenti,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění zcela anonymního dotazníku k mé bakalářské práci na téma **"Motivace ke studiu předškolní pedagogiky ve střední dospělosti"**. Výsledky dotazníku poslouží výhradně jako podklad pro mou závěrečnou práci.

Vzhledem k tomu, že se bakalářská práce věnuje *střední dospělosti*, je primárně zacílena na věkovou kategorii od **35–50 let**.

Děkuji Vám za Váš čas a ochotu podílet se na spolupráci,

Hana Nekolová

studentka Pedagogické fakulty, JCU

Otázky:

Jakého jste pohlaví?

- Žena
- Muž

Spadáte do věkové kategorie střední dospělosti (35–50 let)?

(při odpovědi „ne“ se dotazník automaticky uzavřel)

- ano
- ne

Kolik je Vám let:

Jaké je Vaše nejvýše dosažené vzdělání?

- Střední vzdělání s výučním listem
- Střední vzdělání s maturitou
- Vysokoškolské vzdělání
- Doktorské vzdělání

- Jiné:
-

Vaše současná situace:

- Pracuji ve školství
- Pracuji mimo školství
- Jsem na mateřské dovolené

Pokud pracujete mimo školství, napište kde...

Pokud pracujete ve školství, napište kde...

Pokud pracujete v MŠ, napište, kolik let...

Máte již zkušenosti s učitelstvím v MŠ?

Souvisí/souvisela tato zkušenost s rozhodnutím studovat obor učitelství pro MŠ?

- Ano (Pokud ano, rozveďte, prosím, odpověď v možnosti „Jiná“...)
 - Ne
 - Jiné:
-

Kolik máte dětí?

- Žádné
- 1
- 2
- 3
- 4
- Jiné: _____

Byl jeden z důvodů, proč jste se rozhodl/a studovat předškolní pedagogiku Vaše zkušenost s rodičovstvím?

- Ano
- Ne

Mají získané poznatky ze studia vliv na výchovu Vašich dětí?

- Ano
- Ne

Jaký byl důvod k rozhodnutí studovat předškolní pedagogiku?

- Nařízení zaměstnavatele
 - Získání titulu
 - Nátlak rodiny
 - Nevyhovující zaměstnání
 - Nedostatečné finanční ohodnocení
 - Zvýšení sebevědomí
 - Změnit školství k lepšímu
 - Nabytí nových znalostí a vědomostí
 - Naplňuje mě práce s dětmi, ale nemám potřebnou kvalifikaci
 - Překonání sama sebe („něco si dokázat“)
 - Jiné:
-

Ovlivnily vás při rozhodování spíše vnitřní podněty?

(vnitřní motivace/podněty = vlastní touhy a přání)

- Ano
- Ne

Proč jste se rozhodl studovat právě v období střední dospělosti?

- V mládí mi nebylo umožněno studovat
 - Nebylo mi dříve umožněno věnovat se studiu kvůli finančním důvodům
 - Kvůli rodinné situaci jsem se mohl/a řádně věnovat studiu
 - Ve vzdělávání nacházím smysl a nezáleží mi na věku
 - Doplnění vyššího vzdělání
 - Touha rozvíjet svou profesní touhu
 - Jiné:
-

Co mi činí, případně činilo, největší potíže při studiu?

- Dojíždění na fakultu
- Nedostatek času a energie na učení
- Málo finančních prostředků
- Neefektivní hospodaření s časem

- Absence silné motivace
 - Náročné předměty a zkouškové období
 - Věnování se studiu v pozdních denních hodinách
 - Náročná rodinná organizace
 - Jiné:
-

Nastala někdy situace, kdy jste uvažoval/uvážovala o ukončení studia?

- Nikdy
- Jen párkrát
- Častokrát
- Každou chvíli

Máte podporu ve Vaší rodině?

- Ano
- Ne

Co nebo kdo Vám při studiu nejvíce pomáhá/pomáhalo?

Za co vděčíte studiu?

V čem vnímáte velký přínos studia předškolní pedagogiky?

Konala se během Vašeho studia distanční výuka? Byla pro Vás přínosem? A měla vliv na Vaši motivaci?

- Ne, nekonala
- Ano konala, nebyla pro mě přínosem
- Ano konala, byla pro mě přínosem
- Neměla vliv na moji motivaci studovat
- Měla vliv na moji motivaci studovat

Kdybyste mohl/a vrátit své rozhodnutí, zvolil/a byste cestu ke studiu předškolní pedagogiky znovu?

- Ano
- Ne

Příloha č. 2: Struktura rozhovoru

1. Souhlasíte s účastí na výzkumu a následném zpracování získaných dat?
2. Můžeme náš rozhovor nahrávat?
3. Co máte vystudováno za školu?
4. Jak jste se dostala k předškolní pedagogice?
5. Jaká byla pro Vás největší motivace při rozhodování studovat obor učitelství pro MŠ?
6. Ptala jsem se několika mých spolužaček, proč studují až teď ve středním věku a velká většina mi odpověděla, že studium je pro ně jakousi výhybkou ze stereotypu. Přes víkend jsou bez dětí, odpočinou si od všedních povinností... Jak to máte vy?
7. Změnila se v průběhu studia Vaše motivace?
8. Co Vám činí/činilo největší potíže během studia?
9. Byly někdy chvíle, kdy jste si říkala, že jste neměla začít studovat ve svém pokročilejším věku?
10. Kdo Vás ve studiu podporuje? Rodina nebo přátelé?
11. Kdybyste mohla vrátit své rozhodnutí, zvolila byste cestu ke studiu předškolní pedagogiky znovu?

Příloha č. 3: Rozhovor – Respondentka Kateřina

Kateřino, souhlasíte s účastí na výzkumu a následném zpracování získaných dat?

Ano, souhlasím.

Můžeme náš rozhovor nahrávat?

Určitě.

Nyní mám připravených několik otázek, můžeme začít?

Jdeme na to.

Dobře. Zeptám se Vás, co máte vystudováno za školu?

Střední průmyslovou školu oděvní a střední školu obchodního podnikání.

Ted' studujete úplně jiný obor, než byly Vámi zvolené střední školy, jak jste se dostala k předškolní pedagogice?

Studovala jsem v období před sametovou revolucí, a to byl výběr úplně jiný. Možnosti přijetí na školu byly taky jiné a já jsem potom celý život dělala v obchodě. A protože jsem téměř od začátku od nějakých 22 let dělala vedoucí v obchodě, tak jsem sice ty znalosti měla, protože Vás pořád proškolují, samozřejmě si ke spoustě věcí dojdete sama tou praxí, ale neměla jsem potřebný vzdělání, tak jsem si ho sama, když se můj druhý syn narodil, ještě dodělala. Druhou střední školu jsem si tedy dodělávala při mateřské a někdy v roce 2018 jsem maturovala. A to jsem dělala dálkově, a to byl docela záhuľ, protože jsem jezdila přes půlku republiky dělat zkoušky, a to bylo v této době jediné online studium povolené v Čechách, a to jsem využila, ale učit se účetnictví jenom z toho, že Vám dají podklady, Vy se to musíte naučit sama, to je jasný, že jsem si musela vždycky někoho najít, kdo mi to vysvětlí. Jak mám blízko k obchodu a mám cítění takový tý spravedlnosti ultimátní, tak jsem si zvažovala, že bych studovala buď práva nebo pedagogiku, kterou jsem chtěla dělat vlastně už jako malá holka, chtěla jsem být pani učitelka. A tím, jak se mi narodil syn v pozdějším věku ve dvačtyřiceti, tak už jsem vlastně věděla, co už jsou priority a říkala jsem si, hele, celý život nedělám úplně to, co bych chtěla dělat, ne že by mě to nebavilo, ale není to to, co jsem vždycky chtěla dělat a je na čase si splnit některý věci, který bych si chtěla splnit. A navíc mě hrozně hlodalo, že spousta holek dneska by bylo bakalář nebo magistr a přitom,

když jste s nima mluvila, tak ty znalosti byly takový, že jsem si říkala, teda nic moc. A pár známých mi říkalo, který už ty tituly měly, proč ty nemáš vysokou, když ona jí má a ty ne, ty ji strčíš do kapsy. Takže jsem si dala na tři školy přihlášku, z toho byla jedna mateřinka, na který právě jsem. Původně jsem chtěla na první stupeň, ale ne každý studium je umožněno dálkově, takže to je další věc, nad kterou jsem musela uvažovat. A v mém věku musíte zvažovat dálkové studium, takže z té pedagogiky vybíráte to, co je dálkově. Takže tam bylo vychovatelství na teologii a byla tam mateřinka, která mě hodně vyhovovala no, a protože jsem ještě takový vesničan, tak jsem si ještě dala přihlášku na zemědělku na udržitelné zdroje v kraji. No, a oni mě vzali všude, s tím, že jsem si vybrala to nejtěžší, protože tam jsme dělali ty dvoje zkoušky, před předpokladový a pak ty talentový a když jsem tím prošla, tak jsem si říkala, to by byla škoda tohle to zahodit. Byla tam pani, co šla po třetí a nevzali ji, a byla z toho nešťastná. Tak jsem si říkala, že to ne zahodím, když se tady někdo snaží tři roky a já se tam dostanu hned na první pokus. (úsměv)

Vy jste o rok prodloužila studium, jaký byl důvod?

Ano, studium jsem si ještě prodloužila o rok, protože jsem se synama měla náročný rok, kdy jsme řešili interní záležitosti doma, tak jsem si říkala, že nebudu spěchat. Takže jsem zvažovala priority a v tu chvíli byly priority ty děti. Takže jestli budu hnát nějaký státnice, abych to rychle měla, a proč... Kdo mi, co pak dá, kdyby se klukům něco stalo.

Když jsme došly až sem, tak jaká byla pro Vás největší motivace při rozhodování studovat obor učitelství pro MŠ?

Byli to kluci. První syn je dysfatic a od jeho dětství furt čtu, jak s ním pracovat, furt si čtu, jak tyhle ty děti fungují. A já jsem nastavená tak, že mě už třeba v obchodě lidi potkávali a říkali... vy máte nesmírnou trpělivost, jinej by už buchl a vy to s těma dětma umíte. A opravdu jo, mě jen tak děti nevytočí. Mě prostře štve ta nespravedlnost a taky mám pocit, že se dokážu vcítit, že v sobě pořád cítím to dítě. Takže se do těch pocitů dětí dokážu docela dobře vcítit a rve mi žíly a bolí u srdce, když se lidi chovají k dětem špatně, protože ty dětský traumata tady jsou, který ublíží na celý život, a to já nechci a chci se podílet na tom, že se to dítě nebude. Alespoň některým dětem vytvořit to hezký dětství ve školce. Zvláště dětem se speciálními potřebami, protože málokdo

se umí vcítit do těch jejich pocitů a ta zkušenost s vlastními dětmi je nepřenositelná. Já už vím, jak to dítě funguje a už si na něm všimnu, že je jiný a čím je jiný a jak je jiný, a že to jiná je to opravdu velká odchylka od normálu. Zatímco ostatní budou říkat, že je zlobivý, a já tohle nemá ráda tenhle termín zlobivý. Troufám si říct, že dokážu být pro děti přínosem a být tím parťákem v té výchově. Hrozně bych si přála, mít kolegyni, která to bude cítit jako já, a se kterou nastavíme ve třídě příjemný klima, kde se děti budou cítit sebevědomě.

Takže obrovským přínosem, proč studovat předškolní pedagogiku, byly Vaše děti?

Určitě, vlastní děti s psychopedickými potížema. Tam už jsem vlastně studovala a viděla ten přístup k dětem ve školkách, že to nebylo ještě ono, že se v té době pedagogové museli dovzdělávat, protože spoustu věcí o těchto potížích vůbec nevěděli. A já viděla v přímém přenosu, jak s těmito dětmi zachází a nechtěla jsem, aby se to nedělo ostatním dětem, u svých dětí už jsem tomu bohužel pomoci nedokázala. Takže další motivací byla vlastně touha po zlepšení přístupu, respektujícího přístupu k dětem a k jejich odlišnostem.

Vy už nějakou dobu děláte asistenta pedagoga v MŠ, takže máte kurz asistenta pedagoga?

Mám kurz asistenta pedagoga, který jsem si dokonce dělala v prvéku. Takže jsem souběžně s vysokou školou dělala asistentský kurz. Jeden víkend jsem měla školu a další víkend jsem měla školu asistenta. Musela jsem si plnit povinnosti jak na vysoké, tak psát absolventskou práci na toho asistenta pedagoga. A v tom roce 2020 začal kovid a začali jsme dělat online výuku, tam i tam.

Vyhovovala Vám distanční výuka?

Ano, byla pro mě určitě přínosem. Jak jsem člověk, co zvládá multitasking, tak jsem byla schopná přednášky vnímat, i když jsem u nich vařila, a byla jsem hlavně v přítomnosti svých dětí, což bylo dobré. Nemusela jsem řešit hlídání, měla jsem je doma a nemusela jsem nikam odcházet. Některé přednášky se mi dokonce líbily mnohem víc online než na živo. Takže pro mě online výuka určitě přínosem byla.

Ptala jsem se několika mých spolužaček, proč studují až teď ve středním věku a velká většina mi odpověděla, že studium je pro ně jakousi výhybkou ze stereotypu. Přes víkend jsou bez dětí, odpočinou si od všedních povinností... Jak to máte vy?

Aha. Tak to já tak nemám, že bych z rozmaru studovala, abych měla nějakou změnu, to ne. Já opravdu mám tam ten cíl, mám tam tu vizi, a tak nějak svým způsobem to mám v sobě zpracovaný. Já můžu dělat za sto tisíc, byla jsem i líp placená, jó, měli jsme víc peněz, když jsem dělala v tom managementu, ale nenaplňovalo mě to lidsky tolik. Tohle to je opravdu něco, co si myslím, že mohu být užitečná, že mohu někomu pomoci, že můžu prostě vliv na něco, co je hodně křehký. Je to obrovská zodpovědnost, a mě tyhle výzvy baví. Dokážu přijmout zodpovědnost, a už je to vidět v tom, že se o moje děti starám úplně sama celou dobu a u toho dokážu studovat. Dokážu se k zodpovědnosti postavit, a když vidím, že něco hoří, tak upřednostním to, co je opravdu, myslím to správné, i když by mě to mohlo zbrzdit ve vlastních cílech.

To je hezké, takhle by to měl mít každý nastavený. Mám tady na vás další otázku. Mají získané poznatky vliv na výchovu Vašich dětí?

Určitě, hlavně poznatky z té psychologie. Tam si člověk uvědomí hodně věcí, co dělal ve výchově špatně, a jak to má dopad hlavně, a pak si dá větší pozor. Každý rodič si vždycky k něčemu dojde. A rodičovství není práce na dětech, ale práce na sobě. Taky se mi stane, že vybuchnu, ale s těma dětma si to pak vysvětlím.

Od kdy pracujete ve školství?

Od ledna 2020 jsem pracovala tři čtvrtě roku jako učitelka, ale musela jsem dát výpověď, protože jsem byla ve školce, kde se děly hrozné věci. Spoustu lidí odtud odešlo. Pak jsem si dala měsíc pauzu a teď jsem ve školce jako asistentka pedagoga.

Když jsme se předtím bavily o tom, co Vás vedlo k rozhodnutí studovat učitelství pro MŠ, tak by mě zajímalo, zda se v průběhu studia změnila Vaše motivace?

Nó, během studia jsem zažila obrovský pocit zklamání z toho školství, a to posílilo moji motivaci. Motivace se zvýšila díky tomu poznání, prostě motivace se zvýšila, že někdo to musí začít dělat dobře. Neříkám, že to všichni dělají špatně, ale pedagogů na těch školkách to nedělají tak, jak se to má dělat, který dodržují rámcák (RVP), netlačí na děti, nenutí je spát, nenutí je jíst, chovají se k nim s respektem, a těch je málo.

Co Vám činí největší potíže při studiu?

Hmmm. No ten čas, protože všechno musím dělat po nocích, víte. S dětma jsem 24/7, a ještě jsou to náročný děti, ty moje, takže je složité si vyhradit ten čas. Celkově se to na mě podepisuje, protože jsem během studia přibrala 30 kilo. Nemám čas vůbec na sebe, už nesportuju, ke kadeřníkovi nejdu a tak, protože taky hodně šetříme, protože už nemám takový peníze jako jsem mívala. Proto mi přijde, že je škoda, jak se ve škole lpí na některých zbytečných věcech, přitom dokážete, že umíte třeba napsat tu závěrečnou práci, ale pak vyhoříte, tak takových maličkostech.

Byly někdy chvíle, kdy jste si říkala, že jste neměla začít studovat ve svém pokročilejším věku?

Ne, ani ve svém věku, to já ani neřešila, ale asi jsem si taky říkala, že to bylo v tu chvíli náročný, že to vzdám třeba, že toho najednou bylo hodně těch seminárek, co jsme měli udělat. Najednou se navalily seminárky, zkoušky... a bylo toho hodně. To už jsem si říkala, že toho nechám. Ale pak přijde to té práce, a vidíte to, co vidíte a říkáte si né, že když tahle, tak já taky. Takže to je taky taková motivace, to vnější okolí. Ale vidím v tom smysl té práce, že nová generace může být lepší a daleko sebevědomější, nenechá po sobě šlapat, bude mít svůj vlastní názor, a to mi dává naději, že to má smysl.

A záleží Vám na získání titulu nebo Vám jde spíš o koncept samotného vzdělání?

Ne, titulu ne. Kdyby to byla střední škola, tak je mi to jedno. Mně jde o to vzdělání. A ono to vzdělání mi dalo spousta poznatků pro můj vlastní život, pokoru k jiným vzdělaným lidem, jedno s druhým. Mě vzdělávání baví, pořád jsem chodila po nějakých seminářích.

Dalo by se o Vás říct, že jste studijní typ?

Nó, možná že jó. Asi nejsem taková ta typická šprtka, ale mě to jde tak nějak a baví mě to. Nejhorší se, když se nakupí všechny zkoušky a je tam ten nápor.

Kdo Vás ve studiu podporuje? Rodina nebo přátelé?

Nikoho. Mám vlastně jenom ty děti. A moji rodinu moc nezajímá, co dělám. A kolegyně, to taky nemůžu říct, že bych u nich měla podporu. A poslední půl rok jsem

pořád běhala z jedné třídy do druhé, takže jsem si nikde ani nemohla udělat vazby. To je takový nepříjemný.

A nějaká kamarádka aspoň?

Jo, ty moje dvě spolužačky, s kterými držím od prváku. Navzájem se podporujeme.

Mám na Vás poslední otázku. Kdybyste mohla vrátit své rozhodnutí, zvolila byste cestu ke studiu předškolní pedagogiky znovu?

Určitě! I po těch zkušenostech bych určitě cílila na tento obor.

Můžete tedy říct, že jste se v předškolní pedagogice našla smysl?

Určitě ano a neměnila bych. Z předchozích škol bych možná využila manažerské schopnosti a otevřela bych si vlastní školku. Ve školce se mi s dětmi líbí a děti mě hodně dobíjí.

Mockrát Vám děkuji za tento obohacující rozhovor a přeji Vám hodně štěstí. (úsměv)

Rádo se stalo. Vám také přeji hodně štěstí, nejen při studiu. (úsměv)

Příloha č. 4: Rozhovor – Respondentka Jana

Kateřino, souhlasíte s účastí na výzkumu a následném zpracování získaných dat?

To víte, že ano, souhlasím. (úsměv)

Můžeme rozhovor nahrávat?

Ano.

Nyní mám připravených několik otázek, můžeme začít?

Určitě.

Co máte vystudováno za školu?

Vystudovala jsem střední zdravotnickou školu. Potom jsem chtěla pokračovat na vysokou školu na učitele tělocviku a biologie, ale při přijímačkách jsem se zranila a další rok už jsem to znovu nezkoušela, protože jsem začala rovnou pracovat, a to už se mi nechtělo. Navíc jsem byla tím úrazem odrazená. A protože dřív byla základní škola jenom na 8 let, tak jsem po maturitě v osmnácti letech nastoupila do nemocnice na pozici zdravotní sestry.

Pracovala jste od té doby pouze ve zdravotnictví nebo Vás cesty zavedly jinam?

Pracovala jsem v krajské nemocnici jako zdravotní sestra několik let. Ve zdravotnictví jsem se pohybovala, počkejte, teď se musím zamyslet... od osmnácti, takže moje praxe byla 25 let, ale z toho 6 let jsem čerpala mateřskou. Celá ta léta jsem pracovala na kardiologii intenzivní péče. Chodila jsem na dvanácti hodinové směny.

A kde v současné době pracujete?

Teď je ze mě paní učitelka, takže pracuji v jedné vesnické školce, kde jsem už sedm let, teda, toto letí. V této mateřské škole mě paní ředitelka přijala, když jsem byla v druháku na bakaláři. Potom jsem ještě pokračovala na magistra, protože mě vzdělávání bavilo a chtěla jsem ještě zkusit další studium toho samého oboru.

Jak jste narazila na mateřskou školu, kde jste nyní zaměstnána?

Zdejší mateřinku v tu dobu navštěvovala jedna z mých neteří, a když jsem si musela splnit praxi, tak jsem se jednou při vyzvedávání neteřinky domluvila s ředitelkou, zda by bylo možné u nich absolvovat praxi a ta souhlasila.

Jak jste se dostala k předškolní pedagogice?

Dvě kolegyně z kardiologie studovaly zdrávku na sociálně zdravotní fakultě a lákalo mě také si dodělat vzdělání, ale už jiného zaměření. A navíc byl v tehdejší době nátlak z vedení dodělat si vzdělání, tak jsem přemýšlela, co si vybrat. S vidinou ranních směr, volných víkendů a svátků plus volného léta, jsem si vybrala tento obor.

Jaká byla pro Vás největší motivace při rozhodování studovat obor učitelství pro MŠ?

Začínala jsem být vyhořelá z utrpení a smrti, vyčerpání ze směn. Tato práce se mi začala jevit jako nevděčná, navíc se špatným finančním ohodnocením. Chtěla jsem změnu v životě. Od dětství jsem se starala o tři mladší sourozence, takže bych řekla, že mám vztah k dětem a v jejich blízkosti je mi dobře. Dalo by se říct, že jsem byla každou chvíli s dětmi, jelikož mám dvě vlastní děti, a často se scházím se svými sourozenci, kteří už také mají své děti. A chtěla jsem si splnit svůj sen z dětství, kdy jsem původně chtěla být učitelkou, a byl pořád ve mně malý pocit zklamání z neúspěchu, kdy jsem pohořela při přijímačkách na vysoké škole, jak jsem Vám předtím říkala. Tak jsem tentokrát zkusila učitelství pro mateřinky. (úsměv)

Když jste zmiňovala, že máte vlastní rodinu, měly nějaký vliv poznatky ze studia na výchovu Vašich dětí?

No, vzhledem k tomu, že už jsem měla relativně velké děti, tak jsem je mými zkušenostmi moc nepoznamenala, ale některé informace se mi hodily. Třeba jsem si docela dobře osvojila efektivní komunikaci. A občas chodily ke mně pro rady moje dvě mladší ségry, které měly děti v předškolním věku.

Ptala jsem se několika mých spolužaček, proč studují až teď ve středním věku a většina mi odpověděla, že studium je pro ně jakousi výhybkou ze stereotypu. Přes víkend jsou bez dětí, odpočinou si od všedních povinností... Jak jste to měla vy?

Sice jsem začala studovat až ve třiačtyřiceti, ale chtěla jsem si prostě dokázat, že studium vysoké školy zvládnou i v tomto věku s rodinou a při práci. Nicméně to bylo náročné. Občas jsem toho měla plné zuby a chtěla se vším seknout.

Změnila se během Vašeho studia motivace a jak?

Řekla bych, že nezměnila. Chtěla jsem to studium dokončit a pohnout se dál.

Co Vám činilo největší potíže během studia?

Málo času, nedostatek spánku, pocit viny, že mám málo času na rodinu. Všechny povinnosti do školy jsem dodělávala po nocích a ráno byla vyčerpaná. Častokrát jsem musela zařizovat hlídání pro děti, protože manžel také pracoval na směny. Naštěstí jsme měli hlídací babičky a tety.

Byly někdy chvíle, kdy jste si říkala, že jste neměla začít studovat ve svém věku?

Často jsem si říkala, jestli to mám za potřebí. (smích)

Kdo Vás ve studiu podporoval? Rodina nebo přátelé?

Jednoznačně moje rodina, ale také kolegyně zdravotní sestry a nadřízení, kteří mi v prvním roce studia umožňovali výměnu směn a plánování dovolené, abych mohla navštěvovat školu a věnovat se studiu. A potom to byly samozřejmě kolegyně ve školce, zvláště moje úžasná parťačka na třídě, která to někdy měla náročné.

Už jsme u konce. Mám na Vás poslední otázku. Kdybyste mohla vrátit své rozhodnutí, zvolila byste cestu ke studiu předškolní pedagogiky znova?

Ano. Jsem ráda, že jsem se před několika lety odhodlala a poslala si přihlášku na vysokou. Neměnila bych jsem teď moc spokojená. Bakalář i magistr mi přinesl cenné informace a obohatil moje vědomosti.

Mockrát Vám děkuji, Jano, že jste si udělala čas a účastnila se rozhovoru. Přeji Vám spoustu krásných let strávené v mateřské škole.